

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Holtingerveld

Jaarverslag 2024

Foto Karin Broekhuijsen

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Holtingerveld

Jaarverslag 2024

Inhoud

Voorwoord	3
1. Algemeen: het Regionaal Landschap en de Nationale Parken	5
2. Landschap, cultuurhistorie en erfgoed	8
3. Duurzame recreatie en toerisme	10
4. Vitale landbouw	16
5. Communicatie en educatie	17
8. (Inter)nationale samenwerking	22
9. Natuur en water	24
Bijlagen	26
1. Organisatie Drents-Friese grensstreek	27
2. Overzicht Gastheren en -vrouwen	29
3. Besluitenlijsten Overlegorgaan	31
4. Begroting en rekening 2024	32
5. Overzicht afgeronde projecten	34
6. Actuele nieuwsberichten op de website in 2024	36
7. Adressen partners	39

Voorwoord

Zoeken naar de gemene deler is essentieel

De ruimtelijke ordening van ons land piept en kraakt in alle voegen en moet echt vanuit het bodem- en watersysteem opnieuw opgebouwd worden. Dit blijkt echter makkelijker gezegd dan gedaan, want we zijn gegijzeld in het heden. Het heden geeft ons houvast, terwijl we angst hebben voor de toekomst omdat we bang zijn te verliezen wat we hebben.

De tijd is voorbij waar omgevingsvraagstukken betrekkelijk geïsoleerd konden worden behandeld in een land waar voldoende ruimte was om te bouwen en te ordenen, met heel herkenbare kosten en baten.

Anno 2024 raakt de ruimte op. Het gaat om vraagstukken als klimaatverandering en biodiversiteit, die existentieel zijn voor ons voortbestaan, die onderling verbonden zijn en verweven zijn met economische, sociale en verdelingsvragen.

Gebiedsgericht werken is meer dan het projecteren van één opgave op een gebied of het erf. Het neemt het hele gebied als basis en bekijkt de opgaven die er spelen in samenhang. Om effectief samen te werken aan de ontwikkelingen in het landelijk gebied, is een veranderende houding van alle betrokkenen in een gebiedsproces nodig. Onderhandelen over sectorale belangen is niet voldoende. Samenwerking en zoeken naar een gemene deler is essentieel.

Moedig voorwaarts

Met elkaar dragen we een bijzondere verantwoordelijkheid. Meer samenhang aan te brengen tussen het landschap, landschapsecologie, economie en cultuurhistorie binnen Zuidwest-Drenthe en een deel van Zuidoost-Fryslân. Met elkaar zijn we aanspreekbaar de Nationale Parken Dwingelderveld, Drents-Friese Wold en Oerlandschap Holtingerveld een kwaliteitsimpuls te geven. Partijen te betrekken, te zorgen voor draagvlak en de balans te vinden tussen de verschillende belangen. Actief bij te dragen aan een continu en zorgvuldig proces om unieke natuurgebieden veerkrachtig, beleefbaar en toegankelijk te maken.

In 2024 is er een omslag gemaakt, zijn er de nodige bakens verzet en is een handreiking gedaan naar nieuwe deelnemers. Bewoners, ondernemers, jongeren zijn gevraagd mee te doen en waar mogelijk aan te sluiten bij spannende nieuwe projecten en ontwikkelingen. De relatie met belangrijke partners is herijkt en herbevestigd. Kortom: we spannen ons in om in een hogere versnelling de aan ons toevertrouwde nationale parken meer kleur op de wangen te geven. Hand in hand met vele betrokken maatschappelijke partners, bewoners en bedrijven.

Soft power

Het Overlegorgaan, - het collectief van zo'n twintigtal bestuurders afkomstig uit de wereld van overheden, maatschappelijk middenveld en bedrijfsleven - is een soft power, een verbinder, voor wie evenwicht, draagvlak, een integrale, ontwerpende, innovatieve manier van werken met natuur en landschap het hoogste goed is.

Omdat de Nationale Parken Dwingelderveld, het Drents-Friese Wold en Oerlandschap Holtingerveld N2000 gebieden omvatten met kwetsbare stikstofgevoelige natuur, zijn ze de komende periode onderdeel van gebiedsprocessen.

Het is de kunst een juiste balans te vinden tussen het beschermen en beleefbaar maken van de natuur in betreffende nationale parken, in combinatie met goed ondernemerschap, dat kansen biedt voor verdienmodellen die bijdragen aan een duurzame instandhouding en ontwikkeling van deze gebieden.

De agenda van de nationale parken draagt op deze wijze bij aan de aantrekkelijkheid van de bestemming Nederland en opvang van (de groei van) het binnenlands en inkomend toerisme en het vitaal houden van het platteland.

Door de vele opgaven in samenhang te beschouwen kunnen op termijn natuurlijke ecosystemen herstellen en nieuwe lokale verdienmodellen worden aangeboord.

Benut oplossend vermogen landbouw

De agrarische sector wordt vaak als probleem gezien, maar voor veel ruimtelijke opgaven is de sector een onmisbaar onderdeel van oplossingen. De sector kan 'natuurlijk' bijdragen als het gaat om een gezonde leefomgeving en gezond voedsel. Als we verder kijken dan de voedselproductie kan de sector zich met andere sectoren verbinden en gezamenlijk nieuwe verdienmodellen opzetten. Op het gebied van waterberging en -zuivering; de productie van energie; de productie van biobased materialen voor de bouw en de industrie; koolstofvastlegging.

Tot slot

We hebben in 2024 meer grip gekregen op de inhoud en het proces. In samenwerking met onze omgeving. Zelfbewust en assertief werken we aan onze toekomstagenda hoe de aanstaande transitie van de overgangsgebieden met ruimtelijke kwaliteit vorm te geven.

Problemen worden niet opgelost door alleen de overheid of alleen bedrijven. Beiden moeten ambitieus zijn, genoeg menskracht en kunde hebben en samenwerken.

Hoe laat je bedrijven bijdragen aan maatschappelijke oplossingen? Niet door als overheid gemakkelijk geld uit te delen, zonder daar harde eisen aan te verbinden.

Overheden kunnen markten vormen en sturen. Markten zijn geen natuurverschijnsel. Ze zijn een gevolg van het samenspel tussen overheden, bedrijven, werknemers, burgers en andere organisaties. Daarin wil het Overlegorgaan excelleren. Ook in het nieuwe jaar.

Hans Haerkens

voorzitter Overlegorgaan Nationale Parken Dwingelderveld, Drents-Friese Wold en Oerlandschap Holtingerveld.

1. Algemeen: het Regionaal Landschap en de Nationale Parken

Het Overlegorgaan Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek is het bestuurlijke overlegplatform van de verschillende organisaties die betrokken zijn bij de drie grote natuurgebieden in Zuidwest- Drenthe en aangrenzend Fryslân: Nationaal Park Drents-Friese Wold, Nationaal Park Dwingelderveld en Oerlandschap Holtingerveld. De partners in het Overlegorgaan zetten zich in om de natuur en de belevingswaarde daarvan in deze gebieden te behouden, te herstellen en te versterken. Daarbij bezien zij de drie gebieden in samenhang met hun omgeving, als onderdelen van een groter geheel: de Drents-Friese grensstreek. De partners streven er gezamenlijk naar om de natuurgebieden sterker onderling en met hun omgeving te verbinden.

Het jaar 2024 stond in het teken van het aantreden van een nieuwe voorzitter, het ontwikkelen van een nieuw ambitieplan, veranderingen in de organisatie en de verdere ontwikkeling richting Nationale Parken Nieuwe Stijl volgens het landelijke beleidsprogramma. Dit jaarverslag geeft een overzicht van de belangrijkste activiteiten en resultaten van 2024.

Nieuwe voorzitter, hernieuwde ambities, aangepaste organisatie

Hans Haerkens is sinds 1 maart 2024 de nieuwe voorzitter van het Overlegorgaan; hij volgt Henk van Hooft op, die deze functie de voorgaande negen jaar vervulde. Hans brengt nieuwe energie mee. Hij heeft jarenlang in het bedrijfsleven gewerkt, onder meer als directeur-bestuurder bij VNO-NCW Noord. Na een kennismakingsronde langs de bestuurders in het Overlegorgaan was de conclusie duidelijk: genoeg gepraat, we moeten aan de slag!

In juni 2024 heeft het Overlegorgaan afgesproken te werken aan een gezamenlijk ambitieplan voor 2030. Daarvoor is vervolgens een eerste aanzet geschreven (een 'houtschoolschets'), die in november 2024 door het Overlegorgaan is vastgesteld. Het uitgangspunt voor de gezamenlijke ambitie is om de meerwaarde van onze Nationale Parken en natuurgebieden en het omliggende landschap beter tot uitdrukking te brengen en de kwaliteit van het gebied als geheel te verhogen. De insteek daarbij is denken in kansen en mogelijkheden, waarbij perspectief wordt geboden voor ondernemers en inwoners om in het gebied te werken, te leven en te recreëren. We gaan voor een ambitieplan dat kan rekenen op draagvlak in de samenleving.

Er staan de komende jaren grote veranderingen in de ruimte op stapel. Opgaven die noodzakelijk zijn voor behoud van natuur, waterkwaliteit, klimaatadaptatie, veiligstellen van energie, voedselproductie en nieuwe woningen. Als we deze ontwikkelingen niet in samenhang met de cultuurhistorische waarden en het landschap bekijken, dreigt een verarming van de kernkwaliteiten, die juist in ons gebied nog volop aanwezig zijn.

In de houtskoolschets hebben we zes uitgangspunten geformuleerd:

“[1] Het Regionaal Landschap Drents-Friese grensstreek [...] fungeert als een netwerkorganisatie, een soft power waarin overheden, natuurbeheerders, agrari-

Excursie Salland

sche partijen, ondernemers, bewoners, kennispartijen en hieraan gelieerde en onderscheidende achterbannen elkaar aanspreken, samenwerken en voorstellen om natuur- en landschapsbeheer te verbeteren, beleving te versterken, (spannende) innovatieve projecten een podium te geven, duurzaam ondernemerschap te bevorderen. Het gebied is niet scherp begrensd. We werken aan een ontwikkeling, waar ruimte is om te vergroten of te verkleinen.

[2] Het Overlegorgaan Regionaal Landschap wil een voorloper zijn, een katalysator, aanjager en bestuurlijk klankbord voor de middellange en lange termijn perspectieven; integraal, ontwerpend, innovatief met natuur en (cultuur)landschap.

[3] Partijen willen met elkaar beweging creëren om een samenhangend en gelaagd verhaal vorm te geven gericht op de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en het met elkaar enthousiast omarmen van ons Regionaal Landschap. Een verhaal waarin landschap, natuur, landschapsecologie, cultuurhistorie, erfgoed, het DNA van bewoners, recreatie, voedselproductie en onderscheidende bedrijvigheid een vanzelfsprekende plek krijgen.

[4] Het Regionaal Landschap zet in op een gedragen en gezamenlijke visie voor het gebied die natuur en landschap versterkt, de biodiversiteit stimuleert en de kwaliteit van de leefomgeving vergroot. De verbinding wordt versterkt tussen het landelijk gebied en de dorpen en het stedelijk gebied. Natuur, cultuur, erfgoed en landschap worden met elkaar verweven.

[5] Als soft power zijn we uitnodigend en activerend aan ondernemers en organisaties om met ons mee te doen en geven we elkaar de ruimte om te experimenteren en verantwoordelijkheid te nemen.

[6] We zien de natuur en de omgeving als een geheel. Natuurherstel zal ook buiten de Nationale Parken en Natura-2000 gebieden zelf dienen plaats te hebben om tot herstel van ecosystemen en biodiversiteit te komen.”

Vervolgens onderscheiden we vijf strategische programmalijnen:

1. Natuur, landschap en erfgoed: de uniciteit van het landschap blijven borgen en verlevendigen;
2. Natuurbeleving, recreatie en toerisme: de aantrekkingskracht van het streek-eigen DNA verzilveren;
3. Vitale landbouw: ruimte blijven bieden aan duurzame voedselproductie;
4. Wie we zijn: de verbinding Nationaal Park en samenleving versterken en omarmen;
5. Participatie, communicatie en educatie; betrokkenheid van inwoners en ondernemers vergroten.

We willen de zichtbaarheid van het Regionaal Landschap vergroten, de samenwerking tussen gebiedspartners intensiveren en de betrokkenheid van de lokale gemeenschap versterken. Daarbij past een verandering in de organisatiestructuur. Het Overlegorgaan blijft het bestuurlijk orgaan van het Regionaal Landschap. Een kleine kerngroep voorziet het Overlegorgaan van strategische input over landelijke Nationaal Park-zaken. Een nieuwe agendacommissie bereidt de vergaderingen van het Overlegorgaan voor en bewaakt de samenhang in adviezen van de werkgroepen. Er komen vier werkgroepen: Strategische Communicatie, Duurzame Recreatie en Toerisme, Landschap, Cultuurhistorie en Erfgoed, en Vitale Landbouw. In 2025 zal deze nieuwe structuur verder worden uitgewerkt en zullen de werkgroepen het ambitieplan en de uitvoeringsagenda opstellen.

Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030

Op grond van het door de Tweede Kamer vastgestelde Beleidsprogramma Nationale Parken verwacht de rijksoverheid dat onze Nationale Parken zich in de toekomst ontwikkelen als de iconen voor synergie tussen landschap, natuur, landbouw en erfgoed. Rijk en regio's werken samen aan een kwaliteitssprong, waarbij het initiatief in de gebieden zelf ligt. Op 21 mei 2024 heeft de minister van LNV een Beleidsregel aanwijzing Nationale Parken gepubliceerd. Hierin staan de normen voor nieuwe Nationale Parken. Het is de intentie van de minister dat in 2030 ook alle bestaande Nationale Parken aan de nieuwe norm voldoen. De vijf doelen uit het Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 die gelden voor de ontwikkeling van Nationale Parken in Nederland zijn:

- De natuur-, landschaps-, erfgoed- en ruimtelijke kwaliteiten van ieder nationaal park versterken – elk park vanuit de eigen gebiedsidentiteit
- Ieder nationaal park ontwikkelen naar robuustere natuur- en landschapsgebieden met stevige natuurbekeringen
- De unieke natuurbeleving van elk nationaal park versterken, in balans met de draagkracht van de natuur
- De samenleving steviger met de nationale parken verbinden
- De herkenbaarheid en eenheid van de gezamenlijke nationale parken in Nederland vergroten

Begin 2024 heeft de minister van Landbouw, Visserij, Voedselkwaliteit en Natuur extra geld vrijgemaakt voor alle Nationale Parken in Nederland. Jaarlijks zou er tot en met 2030 vijf miljoen euro extra beschikbaar zijn. In dit kader hebben we voor de beide Nationale Parken in ons gebied – na eerdere tijdelijke subsidies – subsidie voor 2025-2026 aangevraagd en gekregen van het Rijk. Inmiddels staat de financiering vanaf 2027 op losse schroeven door de bezuiniging die het Kabinet in de Voorjaarsnota 2025 heeft aangekondigd.

In bijlage 5 staat een overzicht van de projecten die met de rijkssubsidie voor 2024 zijn uitgevoerd.

2. Landschap, cultuurhistorie en erfgoed

Behoud van de kwaliteit van het landschap en de cultuurhistorische waarden is voor ons een leidend beginsel bij alle ontwikkelingen in het Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek. De Drents-Friese grensstreek heeft een unieke eigen landschapskwaliteit, die het resultaat is van duizenden jaren van menselijke activiteit in samenhang met de bijzondere geologische ondergrond. We vernieuwen landschappen door het verleden als raadgever te benutten en de historisch gegroeide identiteit van gebieden te respecteren. De historie van het landschap kan inspiratie bieden voor klimaatadaptatie, herstel van biodiversiteit en de inpassing van nieuwe ruimte vragende opgaven zoals woningbouw en duurzame energie. Het zorgvuldig inpassen van deze opgaven in het landschap draagt bij aan een toekomstbestendige landbouw en een prettige en gezonde leefomgeving. Een ruimtelijk aantrekkelijk landschap draagt bij aan een stimulerend vestigingsklimaat voor de (kennis)economie.

Landschapsbiografie

In februari 2024 is de Landschapsbiografie van de Drents-Friese Grensstreek gepubliceerd. Deze biografie is in opdracht van het Overlegorgaan opgesteld door Hans Bleumink en Jan Neefjes en uitgegeven door Koninklijke Van Gorcum in Assen. Het resultaat is een naslagwerk van 168 pagina's, dat enthousiast is ontvangen. Direct betrokkenen bij de Nationale Parken hebben een exemplaar gekregen, en ook dorpshuizen en bibliotheken in de regio hebben een exemplaar ontvangen. Hierdoor kan iedere inwoner kennis maken met dit prachtige verhaal. Voor wie zelf een exemplaar wil, is het boek nog te koop in (online) boekhandels. De landschapsbiografie maakt het verleden zichtbaar en geeft inzicht en inspiratie voor de ontwikkeling van krachtige, streekeigen landschappen.

Landschapsgroepen van bewoners

Landschapsbeheer Drenthe begeleidt en ondersteunt bewonersgroepen om zelf aan de slag te gaan met het landschap, de cultuurhistorie en de natuur in hun eigen dorpsomgeving. In vijf dorpen hebben bewonersgroepen in 2023 een kwaliteitsplan daarvoor vastgesteld: Appelscha, Diever, Havelte, Oosteinde en Ruinen. In 2024 zijn ze begonnen met de uitvoering van de plannen. Het gaat bijvoorbeeld om herinrichting van erven, herstel van houtwallen, singels en andere landschapsstructuren, herstel van boomgaarden en aanplanten van fruitbomen, en lokaal vasthouden van water. De drie al langer bestaande landschapsgroepen in de regio, in Ansen, Uffelte en Wapserveen, zijn ook in 2024 verder ondersteund met advies, begeleiding en training.

Zeven groepen hebben via landschapsbeheer streekeigen plantmateriaal aangeschaft om singels, houtwallen en boomgaarden te versterken. Deze landschapselementen dragen ook bij aan aantrekkelijkheid van de dorpsommetjes. En de samenwerking tussen jong (scouting) en oud versterkt de onderlinge betrok-

kenheid in de dorpen. Door verschillende dorpen zijn ook bouwpakketten voor nestkasten aangeschaft, die samen met schoolklassen in elkaar geknutseld zijn. Enkele groepen zijn aan de slag gegaan met monitoring. Zo zijn er bewegingscamera's geplaatst om te laten zien dat dieren gebruik maken van de landschapselementen en batdetectors ingezet om vleermuizen te monitoren. De nieuwe landschapswerkgroep Havelte is onder begeleiding van Landschapsbeheer Drenthe aan het werk gegaan bij de recent heringerichte Toegangspoort Holtingerveld. De Toegangspoort was de Drentse speerpuntlocatie voor de landelijke natuurwerkdag. Ter gelegenheid daarvan zijn gereedschappen aangeschaft die na de natuurwerkdag ingezet worden voor het onderhoud van de nieuwe struiken en fruitbomen op het terrein, waar de groep vrijwilligers iedere twee weken mee aan de slag is.

3. Duurzame recreatie en toerisme

Het Regionaal Landschap draagt bij aan de recreatieve ontwikkeling van het gebied voor zowel bewoners als bezoekers uit binnen- en buitenland. Duurzaam beleven van natuur, landschap en erfgoed staat daarbij centraal. Dit doen we door de kwaliteit van voorzieningen te verbeteren en natuur, landschap en erfgoed beleefbaar, toegankelijk en bereikbaar te houden.

We ontwikkelen een ambitie voor natuurgerichte recreatie waarbij de meest kwetsbare gebieden worden ontzien, zodat de natuur de ruimte krijgt. Het (productie)landschap tussen de natuurgebieden wordt een aantrekkelijke groene bestemming voor duurzame recreatie en buitensport. Onze grootste doelgroep zijn recreanten uit de regio.

In 2024 stond het bevorderen van toegankelijkheid en duurzaam toerisme hoog op de agenda. De regio blijft een populaire bestemming voor wandelaars, fietsers en natuurliefhebbers. Om de groei op een duurzame manier te sturen zijn er diverse initiatieven genomen.

Informatiecentra en toegangspoorten

Informatiecentra zijn het gezicht van onze Nationale Parken en vaak de eerste plaatsen waar bezoekers informatie over het gebied verkrijgen. Het Buitencentrum Drents-Friese Wold bij Terwisscha heeft in 2024 veel bezoekers ontvangen. Hoewel precieze tellingen ontbreken, geven waarnemingen en terugkoppelingen aan dat de informatievoorziening goed is benut. Een groot deel van de bezoekers bekeek de expositie, waarin facetten van het Nationaal Park belicht worden: de flora en fauna, de dynamiek van bos en stuifzand, cultuurhistorie en duurzaamheid. In 2025 wordt het Buitencentrum verbouwd om zowel het voterrein als de binnenruimte meer in verbinding te brengen met het Nationaal Park en zo zichtbaarder te zijn als toegangspoort. Op het voterrein maakt steen plaats voor groen, met hoogteverschillen, water en inheemse bomen.

Het informatiecentrum Huenderhoeve, naast de schaapskooi in Doldersum (Drents-Friese Wold), is in 2024 volledig vernieuwd. Centraal in de ruimte staat een bijzonder vormgegeven tafel, met daarop verschillende objecten en verdiepende teksten. Deze zoomen in op de rol van de schapen in het beheer van het heidegebied en op het werk van de schaapherder. In het onbemande informatiecentrum is behalve over de heide en de schaapskudde ook informatie te vinden over het esdorp Doldersum en de beek de Vledder Aa. Vanaf hier starten ook mooie wandel- en fietsroutes. Het centrum is tevens een officieel rustpunt: tegen een kleine vergoeding kunnen bezoekers genieten van een kopje koffie. Het infocentrum is van april tot en met oktober dagelijks open.

Ook het Bezoekerscentrum Dwingelderveld ontving in 2024 veel bezoekers. Hoewel er geen exacte cijfers zijn, is duidelijk dat de belangstelling groot was. Een groot deel van de bezoekers bekeek ook hier de expositie, waarin facetten van het Nationaal Park belicht worden: de flora en fauna, de dynamiek van het natte

heidegebied en het Drentse heideschaap. In 2025 ondergaat het bezoekerscentrum een metamorfose. De indeling verandert, maar ook de presentatie en inhoud van de expositie. De nieuwe thema's zijn insecten, slangen, natte heide en vennen, roofdieren en het Drents heideschaap. De maquette gemaakt met wol van het Drentse heideschaap blijft uiteraard en er komt een groot wolkunstwerk op een wand bij.

Het terrein van de Toegangspoort Holtingerveld is verder beplant. Hiermee zijn kleinere 'kamers' gecreëerd waarmee de Toegangspoort een prettiger verblijfplek wordt en aantrekkelijker voor kleinere evenementen. Vanwege Natura 2000-doelen kunnen de grote evenementen waarvoor het gebied is aangelegd geen vergunning krijgen. In 2024 is geconstateerd dat de informatievoorziening, en dan met name de bebording, bij de Toegangspoort niet overzichtelijk genoeg is. In 2025 wordt bekeken hoe de bebording duidelijker opgezet kan worden om de bezoeker beter te geleiden en beter te informeren over activiteiten en over de regels die gelden, bijvoorbeeld voor ruiters en voor bezoekers met honden.

Excursies

Dit jaar konden we al vroeg in het seizoen deelnemers verwelkomen tijdens activiteiten en excursies in onze natuurgebieden. Er was veel belangstelling voor de avondactiviteiten, zoals de volle maanwandeling. Ook de wandelingen met boswachters en de diverse (creatieve) workshops waren populair. In de vakantieperiodes waren de diverse fiets- en wandelroutes, zoals de ijs- en oorlogswandeling, en de kinderactiviteiten zeer geliefd bij de bezoekers. Daarnaast gingen er in 2024 familiegroepen en bedrijven onder begeleiding van een gids op pad in de natuur. De excursies in onze Nationale Parken en het Holtingerveld worden uitgevoerd door Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de TIP, het Oermuseum en IVN. Door deze verschillende aanbieders ontstond er in 2024 een gevarieerd aanbod aan excursies, waardoor bezoekers op verschillende manieren het gebied konden verkennen, ontdekken en beleven.

Evenementen

Ieder jaar vinden er in de Nationale Parken in de Drents-Friese Grensstreek, inclusief het Holtingerveld, verschillende evenementen verspreid over het jaar plaats. Om deze evenementen overzichtelijk op een rij te zetten en bepaalde natuurfenomenen duidelijk te markeren, is het idee ontstaan om een contentkalender te maken. Deze kalender bevat natuurfenomenen, zoals de terugkeer van trekvogels en de bloeitijd van bijzondere planten, en evenementen zoals de Dag van het Nationaal Park, de Laarzendag, de Nacht van de Nacht, de Wilde Buitendag en de Beleefweek. Deze kalender wordt in 2025 verder ontwikkeld.

Naast georganiseerde activiteiten zijn er ook doe-het-zelf activiteiten, zoals speurtochten en het Blotevoetenpad bij het Buitencentrum Drents-Friese Wold, dat dit jaar een opknapbeurt kreeg. Met Pasen werd bij het Buitencentrum een nieuwe speurtocht uitgezet voor gezinnen: speuren naar verschillende eieren en ontdekken welke vogel welk ei gelegd heeft.

Dag van het Nationaal Park

Op 24 mei wordt in heel Europa de Dag van het Nationaal Park gevierd. Dit jaar stond in het teken van 'verbinding'. Mensen zijn onderdeel van de natuur. Wij hebben natuur nodig en de natuur heeft ons nodig. Dat is niet alleen iets om te weten, maar ook om te voelen. Soms zit het in iets kleins, zoals een bloeiend heideveld, het geluid van kabbelend water dat je rustig maakt of de schaduw van een boom op een warme dag. Op deze momenten groeit onze verbinding met de natuur. Bijzondere plekken, zoals onze Nationale Parken, blijven niet zomaar bijzonder. Daarom organiseerden de natuurbeheerders op deze dag verschillende activiteiten, zoals een wildspotwandeling, een wildplukwandeling en een reeënsafari.

Nacht van de Nacht

Op de laatste zaterdag van oktober wordt in heel Nederland de Nacht van de Nacht georganiseerd. Ook de Nationale Parken in de Drents-Friese Gensstreek deden mee. Er waren verschillende activiteiten in het donker, zoals een avondexcursie over het Aekingerzand, een nachtwandeling bij Diever, een nachtelijke kijkerswandeling bij Dwingeloo, het Taribush Wintertijdfestival bij Dwingeloo, een streekverhalenwandeling in het donker, een sterrenwandeling en een wandeling van het licht naar het donker in Ruinen.

Wilde Buitendag

Op 23 oktober hielpen veel vrijwilligers mee aan de Wilde Buitendag van Natuurmonumenten. Kinderen van 4-12 jaar deden mee aan activiteiten zoals dieren spotten met een verrekijker, vuur maken, camoufleren en dieren tekenen. Na afloop kregen ze een diploma en mochten zich boswachter van OERRR noemen.

Wilde buitendag – foto IVN

Laarzendag

Op 26 oktober 2024 vond de eerste nationale Laarzendag plaats in de Nederlandse Nationale Parken. Het belang van voldoende en schoon water voor mens en natuur stond centraal. Door samen laarzen aan te trekken, vroegen de Nationale Parken aandacht voor water. In onze parken werden op deze dag geen speciale activiteiten georganiseerd. In 2025 zullen de Nationale Parken in de Drents-Friese Gensstreek wel actief deelnemen aan deze landelijke NP Laarzendag, die dan op zaterdag 18 oktober zal plaatsvinden.

Beleefweek – foto IVN

Beleefweek

In de week van 20-29 september organiseerden we de vierde editie van de Beleefweek, een week waarin gastheren (recreatieondernemers) en (natuur) organisaties samenwerkten om omwonenden en bezoekers het gebied te laten beleven. Zo was er een streekmarkt, waren er allerlei fiets- en wandeltochten en werden diverse activiteiten georganiseerd, van demonstraties houtbewerken en een gezamenlijk schilderproject tot koken op houtvuur. Ook waren er veel activiteiten speciaal voor kinderen. De Beleefweek krijgt in 2025, na een evaluatie met betrokkenen, een vervolg.

Wandel-, fiets- en ruiterroutes

Er zijn nieuwe en verbeterde routes aangelegd in de beide Nationale Parken en het Holtingerveld. Deze routes zijn ontworpen met respect voor de kwetsbare natuur, zodat bezoekers ervan kunnen genieten zonder diezelfde natuur te verstoren. De routes zijn voorzien van informatiepanelen die bezoekers informeren over de flora, fauna en geschiedenis van het gebied.

Wandelroute langs de beek de Tilgrup

In april 2024 heeft Staatsbosbeheer een nieuwe wandelroute geopend in Nationaal Park Drents-Friese Wold, langs de beek de Tilgrup. Deze Tilgrupvallei-wandelroute loopt langs de rand van de natuurkern en slingert in 6 kilometer door zowel bossen als open terrein, waarbij je steeds over smalle, onverharde paadjes loopt. Op het pad staat de avontuurlijke wildernisbeleving centraal.

Tilgrupwandeling

Roots wandelroute door het Dwingelderveld

Wandelmagazine Roots heeft in 2024 een wandelroute uitgezet over de Dwingeloose Heide en de Anserdennen in het Dwingelderveld. De route start bij het Bezoekerscentrum in Ruinen.

Dwingelderveldroute

De Dwingelderveldroute van Recreatieschap Drenthe is in 2024 uitgeroepen tot populairste fietsroute van Nederland. De Dwingelderveldroute is een 46 kilometer lange route door het grootste natte heidegebied van West-Europa. De tocht leidt fietsers door karakteristieke Drentse landschappen en cultuur.

IVN Trektochten

De IVN trektocht Drenthe is een meerdaagse wandeltrektocht (twee, drie of vier dagen) gericht op vertraging van ons dagelijkse ritme: natuur écht beleven en al wandelend de tijd nemen om de omgeving in je op te nemen. Onderweg luister je op verschillende locaties naar een audioverhaal, dat de rode draad spant tussen natuur, historie en cultuur. De trektocht voert door Nationaal Park Dwingelderveld en het Holtingerveld. In 2024 waren er acht boekingen voor deze trektocht. Ook is de tocht vijf keer als groepsreis geboekt.

Aanpassingen fietspaden en -routes

Natuurmonumenten heeft op verschillende plaatsen in het Dwingelderveld fietspaden verbeterd. In het vroege voorjaar is het fietspad de Benderse, dat dwars over de heide voert, voorzien van een nieuwe top laag. Aan het eind van het jaar was het fietspad tussen de schaapskooi Ruinen en het Achterlandse Veen aan de beurt, evenals het pad tussen de radiotelescoop en het Anserpad plus dat tussen de Oude Hoogeveensedijk en de schaapskooi Achter 't Zand. Staatsbosbeheer

Onderhoudsploeg ruiterroutes
eigen foto werkgroep

heeft het fietspad langs de Lheebroekerzandweg hersteld. Het fietspad is over de hele lengte geschaapt, waardoor het zijn oorspronkelijke breedte weer terug heeft. Daarnaast zijn er gaten gevuld en is op slechte delen een nieuwe top laag aangebracht.

De mountainbikeroute door het Dwingelderveld is aangepast. De noordelijke lus in de route werd de afgelopen jaren steeds slechter toegankelijk door vernatting. Het deel van de route dat boven Spier langs de A28 richting de weg Smalbroek liep en terug langs het Witte Veen, is eruit gehaald en er is nieuwe doorsteek gemaakt. De bebording in het veld is aangepast. De route wordt onderhouden door vrijwilligers van de Stichting MTB Dwingeloo, ondersteund door Recreatieschap Drenthe. Eind 2024 is begonnen met het aanpassen van recreatieroutes in het Holtingerveld. Vooruitlopend op de natuurinrichting tussen de Grote Startbaan en de Havelterberg zijn de MTB-, ruiter- en hondenloslooperoutes aangepast. Dit geldt ook voor de wandelroute die over het kruispunt loopt dat in de winterperiode onder water staat.

Staatsbosbeheer en de gemeente Westerveld hebben bodem- en verhardingson-

derzoek uitgevoerd voor verplaatsing van het fietspad ten westen van Oude Willem (Drents-Friese Wold). De daadwerkelijke verplaatsing heeft last van de stikstofuitspraken van de rechtbank en loopt daarmee vertraging op. De fietsroutes met Dieuwertje Blok zijn in 2024 voorzien van bewegwijzering. De in 2024 overleden presentatrice heeft voor de toeristische promotie van Zuidwest-Drenthe fragmenten ingesproken voor vijf fietsroutes. In de fragmenten vertelt ze over bijzonderheden langs de route. Omdat niet iedereen het digitaal lezen van een route even gemakkelijk vindt, zijn deze routes nu ook met bordjes in het veld uitgezet.

Ruiterroutes gecontroleerd en hersteld

Jaarlijks worden de ruiterroutes in de Drents-Friese grensstreek gecontroleerd door vrijwilligers, verenigd in de Gebruikersgroep ruiters en menners. Daarbij voeren zij meteen kleinschalige herstelwerkzaamheden uit, ondersteund door Staatsbosbeheer, Recreatieschap Drenthe en Stichting Paardenroutes Drenthe. In november werden ruiterroutes in het Dwingelderveld en de boswachterij Ruinen gecheckt en plaatselijk hersteld.

Wandelbos Wilhelminaoord

De Maatschappij van Weldadigheid heeft een wandelbos bij Wilhelminaoord gerealiseerd. Het voormalig productiebos van circa 2 hectare had achterstallig onderhoud en is nu van paden en bankjes voorzien. Hiermee is het een recreatief uitloopegebied voor het dorp geworden.

4. Vitale landbouw

Meer dan de helft van de grond in het Regionaal Landschap heeft een agrarische bestemming. We zetten ons in om ruimte te blijven geven aan duurzame voedselproductie met een goed economisch verdienmodel voor de landbouwbedrijven. Een landbouwsector die bijdraagt aan een mooi landschap, een vitale leefomgeving en gezonde voeding.

In 2024 hebben we ons voorgenomen om nadrukkelijker op zoek te gaan naar positieve voorbeelden van landbouw en natuur/landschap en deze te stimuleren. Wij geloven dat natuur en landschap onlosmakelijk verbonden zijn met een vitale landbouw in de regio. Het zoeken naar een perspectief voor de sector, dat in balans is met de drie P's (People, Planet, Profit), is een gezamenlijke taak. In 2025 gaan we hier actief mee aan de slag, samen met de sector.

Agrotoerisme

Een van de aanbevelingen van het Ambitieplan Duurzaam Toerisme Drents-Friese Grensstreek was om een handreiking te maken voor agrarische ondernemers die willen verbreden naar plattelandstoerisme. In 2024 is een eerste stap gezet met het in beeld brengen van recreatieve neventakken in de agrarische sector (gericht op dagrecreatie).

Boekweitteelt in Dwingelderveld

De teelt van boekweit kan een voorbeeld zijn van natuurvriendelijk boeren. Boekweit is een aantrekkelijk gewas voor vlinders, bijen en andere insecten en kan milieuvriendelijk, met weinig of geen bestrijdingsmiddelen, worden geteeld. Nick van den Pol uit Ruinerwold teelt sinds vier jaar boekweit op een stuk grond van Staatsbosbeheer in het Dwingelderveld. De sociale kant is voor het echtpaar van den Pol even belangrijk als het natuuraspect. In hun verswinkel Het Ambacht maken ze niet alleen producten als pannenkoekenmeel en granola van boekweit. Ook vertellen ze het verhaal van lokaal voedsel én bieden ze dagbesteding voor (jong)volwassenen met een verstandelijke beperking en kwetsbare ouderen met een zorgvraag.

5. Communicatie en educatie

Het Regionaal Landschap is niet alleen een gebied, maar ook een beweging van mensen die zich hiervoor willen inzetten. Communicatie en educatie vormen de brug voor mensen om zich aan te sluiten bij die beweging. We werken aan een nieuwe communicatie- en educatiestrategie waarbij iedereen wordt uitgenodigd en gestimuleerd om aan te haken, mee te denken en samen ons Regionaal Landschap veelkleuriger en sterker te maken. We zorgen voor kennisdeling, laten zien wat we doen en waarom en dragen zo bij aan begrip en trots op de regio. We bundelen de communicatiekracht van alle partners om een stevig netwerk te creëren.

De communicatie en educatie van het Regionaal Landschap wordt gecoördineerd door de coördinator en de medewerker Communicatie en Educatie (C&E). Zij zijn in dienst van de professionele tak van IVN. In overleg en samenwerking met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en andere gebiedspartners stellen zij jaarlijks een uitgebreid pakket aan activiteiten samen. Deze zijn gericht op bewoners, ondernemers, jongeren (voornamelijk via onderwijsprogramma's) en bezoekers. De activiteiten, zoals excursies, evenementen, lezingen en workshops, worden uitgevoerd door de C&E-medewerkers, medewerkers van de gebiedspartners en een groot aantal vrijwilligers. Over de excursies en evenementen lees je meer in hoofdstuk 3 Duurzaam toerisme.

We zetten diverse communicatiemiddelen in om bewoners en bezoekers te informeren, hen bewust te maken van het belang van natuurbehoud en hen te betrekken bij het beheer van het landschap. Daartoe behoren publicaties als Veldwijzer en Natuurkrant, websites, uitingen via social media en informatiezuilen. Ook onderhouden we een netwerk van gastheren en gastvrouwen: lokale ondernemers die bezoekers wegwijs kunnen maken in de omgeving van de beide Nationale Parken.

Bewoners

We organiseerden de vierde editie van de Beleefweek, waarin gastheren en (natuur)organisaties binnen het Nationaal Park samenwerkten om omwonenden en bezoekers het gebied te laten beleven. Meer hierover lees je in hoofdstuk 3 Duurzaam toerisme.

In samenwerking met de historische vereniging is er voor omwonenden en andere geïnteresseerden een lezing georganiseerd over streekverhalen. Daarna konden de deelnemers mee op een excursie om elementen uit deze streekverhalen te bekijken.

Gebruikersplatform

Een van de vernieuwingen in de organisatiestructuur van het Regionaal Landschap is de oprichting van gebruikersplatforms. Daarin kunnen vertegenwoordigers van

dorpsbelangen, fiets-, wandel- en ruitersclubs en natuur- en historische verenigingen met elkaar in gesprek gaan over de plannen van het Overlegorgaan. Het is een van de manieren om de inbreng van de lokale gemeenschap te versterken. In december 2024 was er een eerste gebruikersplatform in Nationaal Park Drents-Friese Wold over het ambitieplan in wording van het Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek. De voorzitter presenteerde de houtskoolschets van het ambitieplan, waarna de aanwezigen vragen konden stellen en ideeën konden inbrengen. In 2025 komen er meer gebruikersplatforms, ook voor het Dwingelderveld en het Holtingerveld.

Vrijwilligers

We organiseerden dit jaar een netwerkdag voor alle vrijwilligers in onze Nationale Parken. Deze vond plaats op 23 mei in de Poort van Ruinen en trok zo'n dertig deelnemers. Het thema was 'Stem voor de natuur'. Verder was er een gebiedsexcursie voor de TIP-medewerkers. Voor de vrijwilligers van de Florawerkgroep Drents-Friese Wold was er een startbijeenkomst, vonden er karteringen in het veld plaats en werd het seizoen afgesloten met een bijeenkomst waarin het seizoen werd geëvalueerd en de planning voor het nieuwe seizoen besproken. In 2024 wilden we ook een gezamenlijke scholingsdag organiseren voor de vrijwilligers van Nationaal Park Drents-Friese Wold en Nationaal Park Dwingelderveld. Deze dag zou bedoeld zijn om elkaars gebieden te leren kennen en van elkaar te leren. Dit is helaas nog niet gelukt. Het gaat om een grote groep vrijwilligers en vergt veel voorbereiding. In 2025 gaan we verder onderzoeken of en hoe we zo'n dag kunnen organiseren.

Kinderen en jongeren

In 2024 konden we weer met veel scholieren op pad. Net als eerdere jaren waren het vooral de groepen 5, 6, 7 en 8 uit het basisonderwijs en leerlingen van het voortgezet onderwijs. In maart gingen alle scholen in de gemeente Westerveld aan de slag met amfibieën. Naast les op school konden ze vanuit Camping Diever op excursie naar een poel om amfibieën en andere waterbeestjes te zoeken. In het educatiecentrum bij de camping leerden ze alles over deze dieren. In het najaar was er het project Bos Natuurlijk. 120 leerlingen uit de gemeente Midden-Drenthe gingen, na een gastlezing door een IVN-medewerker, onder begeleiding van boswachters en vrijwilligers door het natuurgebied en kregen workshops van deskundigen. In november presenteerden de leerlingen hun ervaringen aan vierhonderd genodigden in Zalencentrum Meursinge in Westerbork.

In oktober organiseerde C&E samen met Staatsbosbeheer en Cultuurclick het project Woldkunst. Na een gastles van IVN en een docententraining voor de leerkrachten van Westerveld kwamen alle leerlingen van groepen 5 en 6 naar het Drents-Friese Wold. Daar maakten zij een kunstbelevingspad met gedichten en land art kunstwerken. Tijdens de herfstvakantie konden ouders en andere belangstellenden de kunstwerken bekijken.

Dit jaar is er weer gewerkt aan het project Stad&Esch, een langdurig onderzoek naar biodiversiteit in de poelen rondom Oude Willem (Drents-Friese Wold). In 2019 is er met de leerlingen van het Stad&Esch college in Diever een nulmeting gedaan en sindsdien is er ieder jaar een inventarisatie.

Het Jongeren Adviesbureau (JAB) is weer in actie gekomen met als thema Klimaat en Water – Deltadilemma: klimaatbestendigheid in de natuurlijke ruimte. In opdracht van het waterschap en de provincie hebben 85 leerlingen van het Stellingwerfcollege uit Oosterwolde een ruimtelijk ontwerp gemaakt van het Drents-Friese Wold, rekening houdend met klimaat en water.

Verder organiseerde IVN in samenwerking met Natuurmonumenten in mei de Big Five van het Dwingelderveld. Onder begeleiding van vrijwilligers kregen ruim

tweehonderd leerlingen uit de omgeving opdrachten en informatie over vijf icoonsoorten van het Nationaal Park Dwingelderveld: adder, ree, das, kraanvogel en Drents heideschaap.

In augustus speelde Hanna-Floor de Roos van theater De Spelende Zwaan de voorstelling Wolletje Tim. De voorstelling ging over het lammetje Tim dat wachtte terwijl zijn moeder geschoren werd. Tim ging op onderzoek uit en ontdekte veel in de omgeving. Ruim veertig kinderen en hun familie keken en luisterden geboeid. Ze zongen en klaptten mee, verbaasden zich over de dieren en hielden hun adem in toen Wolletje Tim in de sloot viel.

Materialen

De veldwerkmaterialen zijn ook dit jaar weer gecontroleerd en waar nodig aangevuld.

Ieder jaar ontvangen we scholen uit het voortgezet onderwijs die onder begeleiding van een gids onderzoekjes uitvoeren en aan elkaar presenteren. De materialen die we daarvoor nodig hebben zijn geïnventariseerd en aangevuld.

Expositie

Net als voorgaande jaren hebben we groepen leerlingen in het Bezoekerscentrum Dwingelderveld en het Buitencentrum Drents-Friese Wold ontvangen voor een rondleiding door de expositie en een bezoek aan het nationaal park.

Rangerkids, Junior Rangers en Youth+

Zowel in het Drents-Friese Wold als in het Dwingelderveld is een groep Junior Rangers actief. Junior Rangers zijn jongeren van 12 tot 18 jaar. Zij kennen het werk van een 'ranger' (boswachter). Ze voelen zich ambassadeur voor het nationaal park en zetten zich door allerlei activiteiten in voor het nationaal park. De Junior Rangers in beide nationale parken zijn in 2024 weer tien keer bij elkaar gekomen om op zaterdagochtend in het gebied te werken. Verder hadden zij een kampweek en een landelijke bijeenkomst. Sinds 2023 heeft het Drents-Friese Wold ook een groep Ranger Kids; dit zijn kinderen van 6-11 jaar. Ook zij zijn dit jaar tien keer bijeengekomen en hebben verschillende activiteiten beleefd. De Ranger Kids en Junior Rangers worden begeleid door Youth+-ers; dit zijn jongeren van 18 tot 30 jaar.

Relatiebeheer

Met de scholen die eerder hebben meegedaan aan activiteiten in onze natuurgebieden, hebben we de samenwerking besproken. Ook zijn er nieuwe scholen benaderd om mee te doen aan het activiteitenprogramma van de Nationale Parken in de Drents-Friese Grensstreek. Om het onderwijsnetwerk verder uit te breiden willen we komend jaar een nieuwsbrief sturen aan alle scholen die eerder met ons hebben samengewerkt, maar ook aan andere scholen uit de omgeving en relevante opleidingen. In deze nieuwsbrief zullen we activiteiten uitlichten en informatie geven over kosten en contactgegevens.

Ondernemers

Jaarlijks organiseren de Nationale Parken in de Drents-Friese grensstreek de cursus Gastvrij in het Landschap. In deze cursus voor (recreatie)ondernemers draait het om gebiedskennis, gastheerschap en natuurbeleving. Na het volgen van deze cursus wordt de ondernemer Gastheer/Gastvrouw van het Nationaal Park en maakt hij of zij deel uit van het netwerk van gastheren die hun gasten een bijzondere buitenervaring bieden. De ondernemer in het Nationaal Park draagt zijn of haar enthousiasme over op de gasten en stelt het kader voor de ontmoeting van de gasten met het landschap. Hiermee gaat ook een gevoel van verantwoordelijkheid gepaard: hoe kunnen we bewust omgaan met natuur, cultuur, erfgoed, en tegelijkertijd zorgeloos genieten? In 2024 namen negen ondernemers deel

aan deze cursus. We hebben nu 69 enthousiaste gastheren/gastvrouwen. Dit jaar kwamen er vragen van gastheren of we hun vaste medewerkers en/of seizoenskrachten ook meer over het Nationaal Park konden vertellen. Verder kwamen er suggesties voor aanpassingen van de cursus. Daarom hebben we besloten om in 2025 de cursus Gastvrij in het Landschap te evalueren, in samenwerking met de bestaande gastheren/gastvrouwen, en indien nodig te vernieuwen. Ook zullen we de mogelijkheid van een incompany cursus of online variant onderzoeken, of een andere manier om meer medewerkers van gastheren bij het gastheerschap te betrekken.

Nieuwe gastheren – foto IVN

Overige activiteiten

De Dag van het Nationaal Park vierden we met een netwerkbijeenkomst waarbij het Overlegorgaan alle bestuurders, medewerkers, vrijwilligers, ondernemers en inwoners uitnodigde. Tijdens deze bijeenkomst gingen de verschillende partijen met elkaar in gesprek over diverse thema's aangaande onze nationale parken. Het Overlegorgaan gebruikt deze input voor het nog op te stellen ambitieplan. De netwerkbijeenkomst werd afgesloten met een gezellige borrel.

De coördinator C&E participeerde in de verkenningen voor de samenwerking met andere Nationale Parken. Op diverse onderwerpen wordt verkend wat de Nationale Parken voor elkaar kunnen betekenen en hoe we elkaar kunnen versterken. Een van de lijnen voor het versterken van beleving in de Nationale Parken is het ontwikkelen van een overkoepelend aanbod. Zo is er in 2024 het Nationale Parken Kwartet ontwikkeld en gaan we in 2025 verdere samenwerkingen onderzoeken en vormgeven.

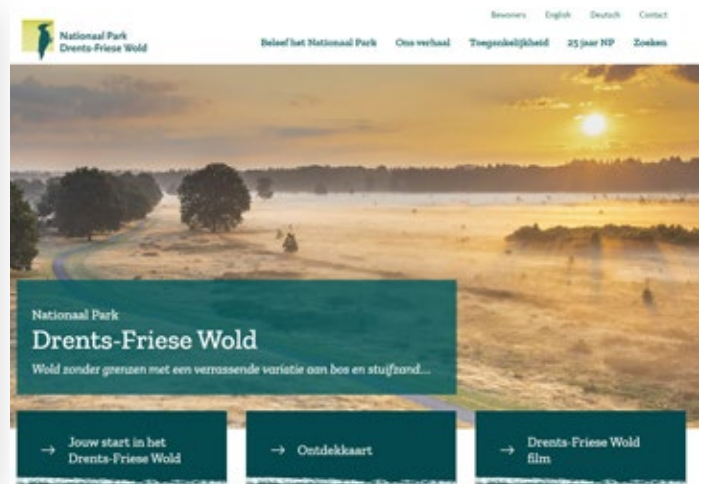
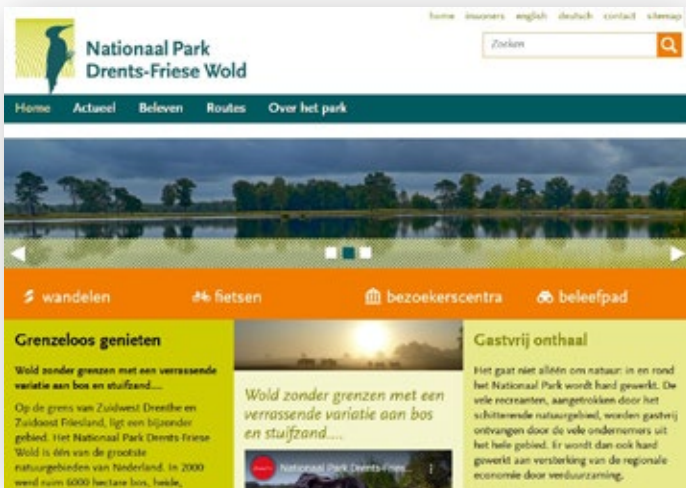
Communicatiemiddelen

Natuurkrant en Veldwijzer

In het voorjaar van 2024 brachten we weer de Natuurkrant uit, een jaarlijks verschijnende kleurrijke krant op A3-formaat voor bezoekers van het Regionaal Landschap, met activiteitenagenda, kaart en veel praktische en achtergrondinformatie over het gebied. Zoals elk jaar verscheen twee keer, in voor- en najaar, het informatiebulletin voor bewoners Veldwijzer. Er waren onder meer artikelen over natuurherstel in het Holtingerveld, onderzoek naar oude boskernen, de gevolgen van de zomerstorm van 2024, het vogelbroedvogelseizoen 2024 en de kuddebeschermingshonden, en interviews met de gaande en de komende voorzitter van het Overlegorgaan.

Websites

In 2024 zijn de websites van de Nationale Parken en het Holtingerveld vernieuwd, evenals de portalsite voor bestuurders, bewoners en belanghebbenden van het Regionaal Landschap. De nieuwe websites hebben een andere indeling en een interactieve kaart (Wolfmaps) waarop bezoekers routes, gastheren, overnachtingsplekken en bezienswaardigheden kunnen zien. De teksten zijn geactualiseerd. De websites worden beheerd door de provincie Drenthe.

Social media

De Nationale Parken in de Drents-Friese Grensstreek zijn actief op Facebook en Instagram. De medewerkers C&E plaatsen regelmatig berichten over activiteiten, natuurweetjes en nieuws. Het aantal volgers is nog klein: 201 volgers op Facebook en 321 volgers op Instagram. In 2025 gaan we bekijken welke social media-kanalen we willen (blijven) inzetten en hoe we deze optimaal kunnen gebruiken om de zichtbaarheid van de Nationale Parken te vergroten.

Ook is er input geleverd voor het Nationale Parken Kwartet, een kwartetspel om bezoekers spelenderwijs kennis te laten maken met de Nationale Parken in Nederland. Dit kwartetspel zal in 2025 verkrijgbaar zijn in de informatiecentra.

Informatiezuilen

In 2024 is de voorbereiding begonnen van het vervangen van de Nationaal Park informatiezuilen in het Drents-Friese Wold. Voor dit project is RVO-subsidie beschikbaar. De locaties van de te vervangen informatiezuilen zijn vastgelegd, er is een format voor het ontwerp van de zuilen vastgesteld, de eerste teksten zijn in concept opgesteld en het eerste beeldmateriaal is verzameld. In totaal worden er acht zuilen vervangen en wordt er één nieuwe zuil geplaatst. Dit project is onderdeel van een grotere ambitie om de informatievoorziening in de Nationale Parken en het Holtingerveld meer te structureren.

8. (Inter)nationale samenwerking

De Nationale Parken in de Drents-Friese Grensstreek nemen actief deel aan landelijke bijeenkomsten en initiatieven van de Nationale Parken.

Samenwerkingsverband Nationale Parken (SNP) en Nationaal Parkenbureau
Via het SNP stemmen de 21 nationale parken (en één in oprichting) op elkaar af over zaken van gemeenschappelijk belang. In 2024 is er veel aandacht besteed aan hoe de beschikbare rijksmiddelen worden ingezet. Nadat deze vier jaar via een RVO-subsidie verdeeld zijn, heeft onze coördinator zich, samen met enkele collega's van andere nationale parken, ingezet voor een verdeling van de middelen via het provinciefonds. Een groot nadeel van de RVO-subsidie is dat lagere overheden (gemeenten en provincies) geen verzoek bij RVO kunnen indienen. Omdat in Drenthe de financiële en juridische zaken voor de nationale parken via de provincie worden geregeld, moesten we ingewikkelde constructies gebruiken om de subsidie naar Drenthe te halen. Dat leverde extra werk op en beïnvloedde de beeldvorming. Zo leek het alsof de landschapvisie door een groene organisatie

SNP Dwingelderveld

was opgesteld, terwijl het een gezamenlijk initiatief was. In november kwam het bericht dat het Rijk besloten heeft voor 2025 en 2026 de bijdrage voor nationale parken via een 'Decentralisatie Uitkering' aan provincies over te maken. Daarmee vervalt de ingewikkelde constructie en worden de financiële middelen van provincies en rijk via een systematiek ingezet.

De voorzitter heeft deelgenomen aan de overleggen van het algemeen bestuur van het SNP en zich daar positief kritisch ingezet. Daarnaast heeft hij kennisgemaakt met diverse bestuurders van landelijke partners en belangrijke medewerkers bij de ministeries.

Landelijke afstemming coördinatoren C&E

We hebben onze opmerkingen ingebracht over het idee om een Nationale Parken Paspoort te ontwikkelen om de zichtbaarheid van de Nationale Parken te vergroten. Op basis hiervan is besloten om voorlopig geen paspoort in te voeren. Verder neemt de coördinator C&E deel aan het landelijk Leernetwerk Duurzaam Toerisme, georganiseerd door het Nationale Parken Bureau. Dit leernetwerk gaat in op wat duurzaam toerisme is, waarom het belangrijk is voor onze Nationale Parken en hoe je hier concreet invulling aan kunt geven. Samen met een aantal coördinatoren C&E is er een workshop bezocht over regeneratief toerisme, toerisme dat niet alleen duurzaam is en de negatieve impact zoveel mogelijk wil verminderen, maar juist een positieve impact wil creëren. De coördinator heeft deelgenomen aan de door IVN georganiseerde coördinatoren-tweedaagse.

Europarc Federatie

Onze nationale parken zijn lid van de Europese vereniging van nationale parken en beschermde natuurgebieden, de Europarc Federatie. De federatie houdt jaarlijks een ledenvergadering. Voor de coronapandemie werd de jaarvergadering gecombineerd met een congres ergens in Europa. Het congres is bedoeld om collega's uit andere landen te ontmoeten, kennis te delen en samen te werken, vooral op het gebied van lobby in Europa. Tijdens de pandemie hebben we geleerd online kennis te delen, en is besloten de conferentie om het jaar fysiek te houden en in de tussenliggende jaren een online jaarvergadering en online inspiratiesessie. Dit is mede ingegeven door de klimaatimpact van het reizen door gemiddeld driehonderd deelnemers per conferentie.

In 2024 was het jaar van de online bijeenkomst. De secretaris heeft de jaarvergadering namens onze parken bijgewoond. Er moest gestemd worden over een nieuw dagelijks bestuur van de federatie. Vanuit Nederland waren er twee kandidaten, die helaas geen van beide voldoende stemmen kregen voor een plek in het bestuur. Daarmee is Hendrik Oosterveld (oud-voorzitter Nationaal Park Drentsche Aa) niet verkozen voor een tweede termijn.

Binnen het Europarc-netwerk wordt ook gewerkt aan duurzaam toerisme, natuur en gezondheid en een strategie voor vitale landbouw. Dit zijn onderwerpen waar wij ook actief mee bezig zijn en de kennis elders in Europa benutten we voor onze regio.

9. Natuur en water

Opdrachtgever

provincie Drenthe

Opdrachtnemer

Samenwerking voor natuurherstel

De provincie Drenthe werkt samen met haar partners aan natuurherstel in het landelijk gebied. Dit gebeurt via een integrale aanpak, waarbij natuur en water samen worden aangepakt. In het Natuurpact hebben de provincie en het Rijk in 2013 afgesproken dat er voor eind 2027 in Drenthe 13.600 hectare nieuwe natuur moet zijn gerealiseerd binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

De provincie Drenthe heeft de doelen voor natuurherstel en waterkwaliteit opgenomen in het Programma Natuurlijk Platteland. Het gaat hierbij vooral om het realiseren van wettelijke doelen. Het Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek heeft te maken met deze ontwikkelingen en probeert daarop te anticiperen met communicatie, educatie en het aanpassen van de recreatieve infrastructuur, maar is hiervoor niet verantwoordelijk.

Natuurdoelanalyses

In oktober 2024 zijn de adviezen van de Ecologische Autoriteit over de natuurdoelanalyses van Drents-Friese Wold, Dwingelderveld en Holtingerveld gepubliceerd. In de adviezen staat dat de natuur in alle drie de gebieden verslechtert door negatieve invloeden van buitenaf. Herstel is niet mogelijk met alleen beheermaatregelen; ook moeten versturende factoren worden weggenomen. Verder onderzoek naar de ecologische en hydrologische systemen is nodig om te zien hoe de maatregelen bijdragen aan herstel.

Stand van zaken deelprojecten

In 2024 lag het accent op het versterken van de natuur in de regio, met nadruk op het herstel van diverse natuurgebieden binnen het Regionaal Landschap.

Vledder Aa

In vervolg op eerdere herstelprojecten in het beekdal van de Vledder Aa wordt hier 204 hectare nieuwe natuur ingericht. Dit draagt bij aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water en het herstel van de hydrologie is goed voor de natuur in het Drents-Friese Wold. De werkzaamheden zouden starten in 2024, maar de vergunningprocedures nemen meer tijd dan verwacht. De uitvoering is uitgesteld naar 2025.

Havelterberg

In juni 2024 zijn de plannen voor de inrichting van het project Havelterberg in het dorps huis De Veldkei gepresenteerd aan belangstellenden. 36 hectare landbouwgrond ten noorden van de Grote Startbaan wordt ingericht als natuur. In de plannen is rekening gehouden met het zichtbaar maken van cultuurhistorische raatakkers met een uitkijkheuvel. Daarnaast wordt er een wandelpad door

het nieuw in te richten gebied aangelegd. De nieuwe natuur wordt aangelegd als potentieel heischraal grasland en verbindt zo het heischraal grasland op de Havelterberg met dat op de Grote Startbaan. De reacties op de plannen waren overwegend positief en de ingebrachte suggesties worden meegenomen in het definitieve ontwerp.

Klimaatbuffer Ootmaanlanden-Koningsschut

De aanleg van deze klimaatbuffer is in 2024 grotendeels gerealiseerd. De klimaatbuffer is bedoeld om in tijden van extreme neerslag tot 400.000 kubieke meter water op te vangen uit de Oude Vaart-Drentse Hoofdvaart, zodat Meppel droge voeten houdt. Verwacht wordt dat de noodberging eens in de 25 jaar gebruikt moet worden. In de tussenliggende jaren krijgt de natuur er de ruimte. Er zijn elzensingels aangelegd voor herstel van het landschap, poelen gegraven voor kamsalamanders en in Koningsschut is een vispassage gekomen, zodat de vissen de Oude Vaart op kunnen zwemmen.

Ootmaanlanden – foto provincie Drenthe

Holtingerveld Noord

Aan de noordkant van het Holtingerveld moet nog nieuwe natuur gerealiseerd worden om de hydrologie te herstellen. In 2024 zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd en adviezen opgesteld. Zo is de bodem onderzocht met een grondradar en is er een landschaps-ecologische systeemanalyse (LESA) in uitvoering. Naar verwachting wordt in de loop van 2025 een conceptplan gepresenteerd aan bewoners.

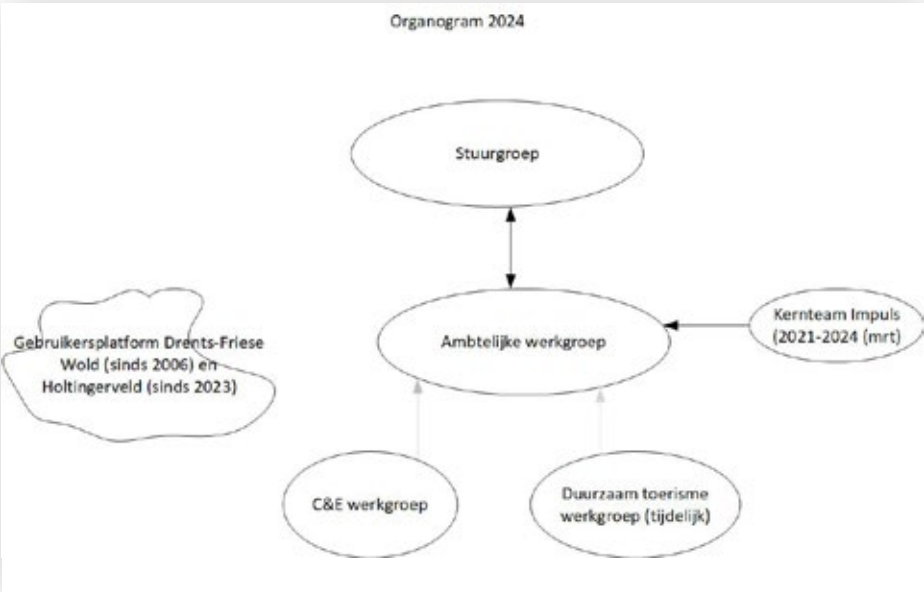
A photograph of two horses grazing in a field of tall, golden-brown grass. The horse in the foreground is a dark brown or black color, facing right. The horse in the background is a lighter brown color, facing left. The field is surrounded by trees with green and yellowing leaves, suggesting autumn. In the far background, there are blue mountains under a clear sky. The text "Bijlagen" is overlaid in the center of the image.

Bijlagen

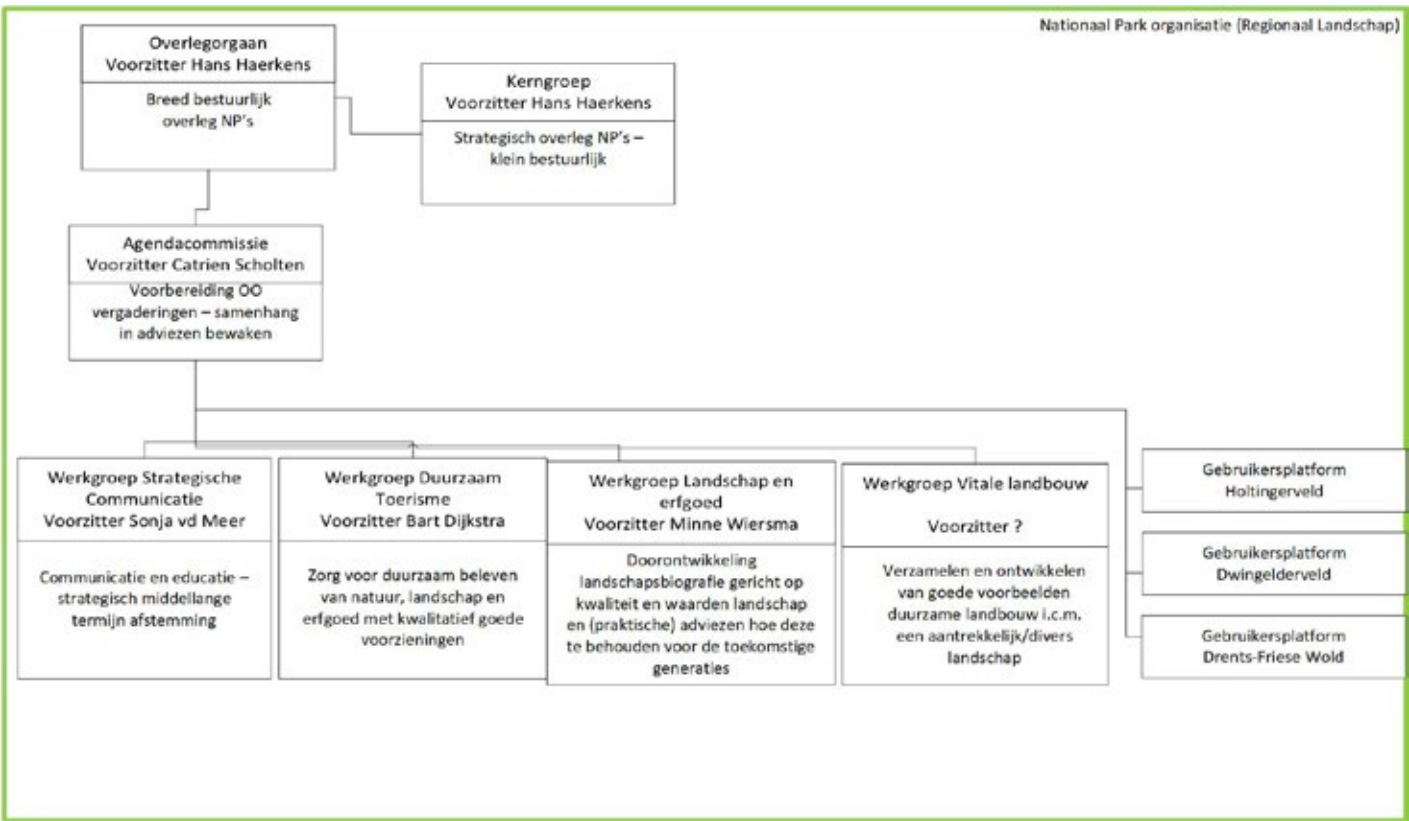
Foto Hans Dekker

1. Organisatie Drents-Friese grensstreek

Schema organisatie t/m 2024

Schema organisatie vanaf 2025

Samenstelling Overlegorgaan eind 2024

Organisatie, functie	Naam bestuurslid
onafhankelijk voorzitter	H. Haerkens
provincie Drenthe, coördinator-secretaris	C. Scholten-van der Scheer
Provincie Drenthe, gedeputeerde	E. van Dijk
Provincie Fryslân, gedeputeerde	M. de Vries
Waterschap Drents-Overijsselse Delta, lid dagelijks bestuur	N. Koks
Gemeente Westerveld, wethouder	A. Schoenmaker
Gemeente Weststellingwerf, wethouder	T. Hartog
Gemeente Ooststellingwerf, wethouder	J. van Weperen
Gemeente De Wolden, wethouder	G. Hempen-Prent
Gemeente Midden Drenthe, wethouder	J. Schipper
Staatsbosbeheer, provinciehoofd	E. Dubbink-Hogenkamp
Natuurmonumenten, provinciaal ambassadeur	M. Korf
Het Drentse Landschap, directeur	S. van der Meer
LTO Noord, lid dagelijks bestuur	A. Steenbergen
Recreatieschap Drenthe, directeur	D. Dijkstra
Recron, provinciaal ambassadeur	P. Ellens
Drents Particulier Grondbezit, bestuurslid	H.J.G. Westra van Holthe
Maatschappij van Weldadigheid, directeur	M. Wiersma

Overlegorgaan 2024

2. Overzicht Gastheren en -vrouwen

Bedrijf	Plaats	Nationaal Park
Aekingehof	Appelscha	Drents-Friese Wold
Natuurcamping Bekhofschans	Boijl	Drents-Friese Wold
B&B 't Kragelhuus	Boijl	Drents-Friese Wold
B & B Lyts Paradys	Boijl	Drents-Friese Wold
Camping Te hooi en te gras	Boijl	Drents-Friese Wold
Tala Lodge Ravenswoud	Ravenswoud	Drents-Friese Wold
Camping Hoeve aan de weg	Oude Willem	Drents-Friese Wold
Witte Raaf	Ravenswoud	Drents-Friese Wold
Camping Zonnekamp	Zorgvlied	Drents-Friese Wold
NKTC Camping de Hertenweide	Zorgvlied	Drents-Friese Wold
Bed & breakfast de Blauwe Bok	Zorgvlied	Drents-Friese Wold
Hotel-restaurant Villa Nova	Zorgvlied	Drents-Friese Wold
Bungalowpark het Bosmeer	Noordwolde	Drents-Friese Wold
Landhotel Diever	Diever	Drents-Friese Wold
Camping Diever	Diever	Drents-Friese Wold
Camping de Haarsluis	Geeuwenbrug	Drents-Friese Wold
Sophia Hoeve	Doldersum	Drents-Friese Wold
Bed & Breakfast Hoeve Morgenster	Doldersum	Drents-Friese Wold
Landal Hunerwold State	Wateren	Drents-Friese Wold
Groepsaccomodaties De Vrije Vogel	Elsloo	Drents-Friese Wold
Easterwood Gastenverblijf	Makkinga	Drents-Friese Wold
Hoeve Heide en Wold	Wateren	Drents-Friese Wold
Camping Padjelanta	Vledder	Drents-Friese Wold
Boscamping Appelscha	Appelscha	Drents-Friese Wold
Camping De Goede Weide	Oude Willem	Drents-Friese Wold
Camping 't OudeWillemsveldt	Oude Willem	Drents-Friese Wold
Molecaten Park Het Landschap	Wateren	Drents-Friese Wold
B&B Ingrid Klijnstra	Wateren	Drents-Friese Wold
Camping Het Noordenveld	Wapse	Drents-Friese Wold
Lichtfontein	Appelscha	Drents-Friese Wold
Het Visserhûs	Makkinga	Drents-Friese Wold
Camping De Bosfluit	Boyl	Drents-Friese Wold
Alberthoeve	Wateren	Drents-Friese Wold
Schaapskudde Ruinen	Ruinen	Dwingelderveld
Boerderij Morgenland	Ruinen	Dwingelderveld
Hotel & Restaurant Wesseling	Dwingeloo	Dwingelderveld
RCN De Noordster	Dwingeloo	Dwingelderveld
Tralaluna (a Casa Luna)	Mantinge	Dwingelderveld
Huis van Drenthe	Dwingeloo	Dwingelderveld
Restaurant en café Onder de Eiken	Dwingeloo	Dwingelderveld
D 'Olde Kamp	Ansen	Dwingelderveld
Trapper Ranch	Diever	Dwingelderveld
Camping Niezinghoeve	Ruinen	Dwingelderveld

Bedrijf	Plaats	Nationaal Park
B&B de Ster van Dwingeloo	Dwingeloo	Dwingelderveld
De Jonge Geuze	Ruinen	Dwingelderveld
Buitencentrum De Poort	Ruinen	Dwingelderveld
Camping Torentjeshoek	Dwingeloo	Dwingelderveld
Landhotel De Borken	Dwingeloo	Dwingelderveld
Camperpark Stee in Lhee	Dwingeloo	Dwingelderveld
Vakantiehuisjes-Drenthe.nl	Dwingeloo	Dwingelderveld
Camping Meistershof	Dwingeloo	Dwingelderveld
Taribush	Dwingeloo	Dwingelderveld
B&B Wijngaard Linderveld	Linde	Dwingelderveld
Drukkerij Prévo	Ruinen	Dwingelderveld
Natuurcamping De Olde Bârgen	Dwingeloo	Dwingelderveld
B&B Op de Parkkamp	Havelte	Dwingelderveld
Het Drents Heideschaap	Ruinen	Dwingelderveld
Jelly's Hoeve	Havelte	Dwingelderveld
VOF de Sfeerhoeve	Beilen	Dwingelderveld
StrooDrie	Dwingeloo	Dwingelderveld
De Kleine Koffiestop	Dwingeloo	Dwingelderveld
De Lindererf	Ansen	Dwingelderveld
Hoeve 't Wed	Wapse	Dwingelderveld
Westerend Vakantieappartementen	Wittelte	Dwingelderveld
De Stobbe hotel & suites	Ruinen	Dwingelderveld
Norbert Baas Sport	Dwingeloo	Dwingelderveld
De Uelenspieghel	Uffelte	Dwingelderveld
t Huus met de Belle	Echten	Dwingelderveld
Schaapskooi Ruinen	Ruinen	Dwingelderveld
Dena Travels	De Hoeve	Dwingelderveld

3. Besluitenlijsten Overlegorgaan

Besluit	Vergaderdatum
Begroting 2024 is vastgesteld	22 februari 2024
In plaats van de Landschapsvisie besluit het Overlegorgaan een eigen ambitie voor de toekomst te formuleren, die aanvullend is op de opgaven van DPLG/FPLG in het gebied	22 februari 2024
Weststellingwerf wordt lid van het Overlegorgaan	22 februari 2024
De startnotitie Overlegorgaan uit 2013 wordt ter bespreking geagendeerd in de vergadering van juni 2024	22 februari 2024
Hans Haerkens wordt unaniem voorgedragen als nieuwe voorzitter van het Overlegorgaan per 1 maart 2024	22 februari 2024
Er wordt gezocht naar een nieuwe vicevoorzitter	22 februari 2024
Jaarverslag 2023 wordt vastgesteld	13 juni 2024
De evaluatie van de landschapsvisie wordt vastgesteld. Afsproken wordt in de toekomst duidelijker vooraf afspraken over kaders te maken, waarbinnen meedenken mogelijk is	13 juni 2024
Voorzitter en secretaris gaan de kaders voor een ambitieplan verder uitwerken	13 juni 2024
Nicole Koks wordt unaniem voorgedragen als vicevoorzitter	13 juni 2024
Vorbereiding voor de oprichting van een Beheerstichting, ten behoeve van aanvragen RVO subsidies wordt voortgezet. Gemeenteraden worden daar vroegtijdig bij betrokken	13 juni 2024
De rijksbijdrage wordt als Decentralisatie Uitkering overgemaakt aan provincies. We stoppen met het oprichten van een beheerstichting omdat deze nu niet meer nodig is.	14 november 2024
De houtskoolschets wordt vastgesteld en zal verder worden uitgewerkt in een ambitieplan	14 november 2024
Het Overlegorgaan stemt in met een gewijzigde organisatiestructuur met werkgroepen en gebruikersgroepen	14 november 2024
Deel 1 van de begroting 2025, met de jaarlijks terugkerende projecten, wordt vastgesteld. Voor het resterende budget wordt begin 2025 een aanvullende begroting voorgelegd.	14 november 2024
Er worden nog plannen opgevraagd die nog in 2024 kunnen worden uitgevoerd, zodat het overschot voor 2024 kleiner wordt. Coördinatie is in handen van de secretaris	14 november 2024
Onderzoeksrapport Sovon wordt voor kennisgeving aangenomen. Het Overlegorgaan beschouwd dit rapport als indicatie voor plaatsen waar recreatie natuurwaarden kan verstoren.	14 november 2024
Dieet onderzoek van de wolf voor kennisgeving aannemen. Er kunnen geen conclusies aan dit rapport verbonden worden. Provincie en terreinbeheerders kunnen dit als een van de onderzoeken in de toekomst gebruiken voor het maken van beleid	14 november 2024
Vergaderplanning 2025 wordt vastgesteld. Er wordt gecommuniceerd over openbaarheid van de vergaderingen van het Overlegorgaan	14 november 2024

4. Begroting en rekening 2024

Project	Rijks bijdrage	provincie bijdrage	Rekening 2024
C&E jaarprogramma		€ 62.855	€ 62.855
Bezoekerscentrum Dwingelderveld + educatiemedewerker		€ 52.837	€ 70.337
Bezoekerscentrum Drents-Friese Wold		€ 21.135	€ 21.135
Planvorming herziening bezoekerscentrum Drents-Friese Wold		€ 10.000	€ 10.000
Groen traineeship - versterken landschapskwaliteit		€ 10.000	€ 10.000
gevoeligheidskaart Holtingerveld (aanvulling op rapport Drents-Friese Wold/Dwingelderveld 2023)		€ 5.588	€ 5.588
inventarisatie reptielen Doldersummerveld/Wapserveld		€ 0	€ 0
Recreatiezonering Dwingelderveld - Witteveen (noordkant)	€ 20.000		pm
Veldwijzer		€ 14.000	€ 8.973
Natuurkrant		€ 13.000	€ 15.049
websites, vernieuwing		€ 22.500	€ 15.042
website interactieve kaart			€ 9.400
vergaderkosten & netwerkborrel		€ 9.000	€ 8.043
lidmaatschappen SNP en Europarc		€ 6.500	€ 6.440
drukwerk folders etc.		€ 5.000	€ 1.741
vervangen informatiezuilen NP	€ 44.000		pm
vernieuwingen BC Ruinen	€ 30.000	€ 17.500	pm
vernieuwingen BC Terwisscha	€ 50.000		pm
bewegwijzering Dieuwertje Blok routes	€ 10.000	€ 5.000	€ 5.000 + pm
voortzetten impuls streekbeheer	€ 56.000		pm
projectontwikkelaar /aanjager algemeen 50%		€ 30.000	€ 0
coördinator communicatie	€ 35.688		pm
medewerker uitvoering C&E (excl. extra 25K die IVN direct van LNV ontvangt)	€ 56.304		pm
aanjager projecten ambitieplan R&T - plattelandstoerisme	€ 50.000	€ 0	pm
onvoorzien		€ 13.759	€ 842
landschapsonderhoud Appelscha en omgeving		€ 15.000	€ 15.000
herstel Familiep pad Appelscha		€ 5.000	€ 4.500
toiletvoorziening Spier		€ 26.726	€ 26.726
omvormen bos naar wandelbos		€ 50.000	€ 50.000
funderingsonderzoek fietspaden en inmeten		€ 6.200	€ 6.200
	€ 351.992	€ 401.600	€ 352.871

Toelichting op de verschillen

Voor de vernieuwing van het Bezoekerscentrum Dwingelderveld in Ruinen is eind 2024 nog een aanvullende bijdrage van 17.500 verstrekt bovenop de boekjaarsubsidie en de rijksbijdrage. Deze is in de begroting opgenomen onder 'Vernieuwing BC' en staat bij de rekening onder 'Bezoekerscentrum en educatief medewerker Dwingelderveld'. Beide projecten zijn binnen de begroting gebleven.

Reptielenonderzoek Doldersummerveld is niet uitgevoerd, omdat niet tijdig bij Natuurmonumenten bekend was dat de financiering was toegezegd.

Projectontwikkelaar Nationale Parken kon vanwege krapte op de arbeidsmarkt pas in 2025 starten.

Website vernieuwing en interactieve kaart stonden als één project in de begroting, maar zijn als twee projecten uitgevoerd. Samen iets duurder uitgevallen, maar daarmee is wel het onderhoud van de sites voor vijf jaar afgekocht. Drukken van de Natuurkrant kostte iets meer en dat van Veldwijzer iets minder dan begroot. Er zijn weinig nieuwe folders gedrukt en geen nieuwe promotiematerialen besteld; daarmee is de post algemeen drukwerk lager dan gebruikelijk.

Omdat er een relatief groot overschot dreigde door het uitvallen van reptielenonderzoek, het niet in kunnen vullen van de vacature projectontwikkelaar in 2024 en het pas na de zomer beschikbaar stellen van de bijdrage van de provincie Fryslân, zijn er eind 2024 nog enkele opdrachten verstrekt die niet begroot waren.

De werkgroep landschapsonderhoud Appelscha heeft een kwaliteitsproject dat gepland was voor 2025 eerder uit kunnen voeren. Staatsbosbeheer heeft de renovatie van toiletten bij de Natuurpoort Spier in december uitgevoerd. Dit betreft openbare toiletten op het drukste startpunt in de regio. En de Maatschappij van Weldadigheid heeft een wandelbos bij Wilhelminaoord gerealiseerd. Het voormalig productiebos had achterstallig onderhoud en is nu van paden en bankjes voorzien. Hiermee is het een recreatief uitlooph gebied voor het dorp geworden.

Beschikbaar budget voor 2024 van de provincie Drenthe € 306.174 en van de provincie Fryslân € 50.000. Totaal € 356.174. De totale rekening voor de provinciale bijdragen sluit op € 352.871.

De afrekening voor rijksprojecten (PM-posten) volgt in het tweede kwartaal 2025.

5. Overzicht afgeronde projecten

Onderstaande projecten zijn mede mogelijk gemaakt met een bijdrage van het Nationaal Park.

- De landschapsbiografie is gedrukt in 2024.
- Het informatiecentrum Doldersum is vernieuwd door Het Drentse Landschap met een bijdrage van het Nationaal Park in 2023.
- De broedvogels van het Dwingelderveld zijn wederom door vrijwilligers geïnventariseerd en daarvan is een rapport uitgebracht. Het onderzoek loopt inmiddels onafgebroken meer dan 25 jaar.
- Voor het Buitencentrum Drents-Friese Wold is een plan op hoofdlijnen voor verbetering opgesteld. Het advies is om binnen en buiten meer met elkaar te verbinden.
- Het terrein van de Toegangspoort Holtingerveld is verder beplant. Hiermee zijn kleinere 'kamers' gecreëerd waarmee de Toegangspoort een prettiger verblijfplek wordt en aantrekkelijker voor kleinere evenementen. Vanwege Natura 2000-doelen kunnen de grote evenementen waarvoor het gebied is aangelegd geen vergunning krijgen.
- Landschapsbeheer Drenthe heeft met dorpen gewerkt aan uitvoering van de dorpsplannen die in 2023 zijn opgeleverd met een RVO subsidie Versterking landschapskwaliteit. Landschapsbeheer Friesland heeft de begeleiding van de uitvoering rond Appelscha gedaan.
- Het familiepad bij Appelscha liep ter hoogte van de vijver onder water, door een kapotte pomp. Dit is gerepareerd.
- De toiletten bij de Natuurpoort Spier zijn vernieuwd en aangemeld in de Hoge Nood app (openbaar toegankelijk).

Toiletten spier

- De Maatschappij van Weldadigheid heeft het Wandelbos bij Wilhelminaoord opgeknapt, waarmee het weer een aantrekkelijke plek is voor een ommetje vanuit het dorp.
- Staatsbosbeheer en de gemeente Westerveld hebben bodem- en verhardingsonderzoek uitgevoerd voor verplaatsing van het fietspad ten westen van Oude Willem. De daadwerkelijke verplaatsing heeft last van de stikstofuitspraken van de rechtbank en loopt daarmee vertraging op.

Met subsidie van het Rijk (via de RVO), zijn de volgende projecten in uitvoering genomen. De afrekening en oplevering vindt plaats in het tweede kwartaal van 2025.

- Vervanging van zeven Nationaal Park-zuilen in het Drents-Friese Wold (zuilen in het Dwingelderveld en Holtingerveld volgen in fase 2).
- Bewegwijzering van de fietsroutes Dieuwertje Blok. De kort geleden overleden presentatrice Dieuwertje Blok heeft voor de Toeristische promotie van Zuidwest-Drenthe fragmenten ingesproken voor vijf fietsroutes. In de fragmenten vertelt ze over bijzonderheden langs de route. Omdat niet iedereen het digitaal lezen van een route even gemakkelijk vindt, zijn deze routes nu ook met bordjes in het veld uitgezet.
- Vernieuwing van het Bezoekerscentrum Dwingelderveld. Om actueel te blijven en het verhaal van het Nationaal Park goed te kunnen vertellen, vernieuwt Natuurmonumenten begin 2025 het bezoekerscentrum in Ruinen. Met een bijdrage Nationale Parken wordt een ontvangstbalie gerealiseerd, waar we bezoekers welkom heten in het Nationaal Park Dwingelderveld en waar ze informatie kunnen krijgen voor een bezoek.
- Voortzetting van de ondersteuning van dorpen die aan de slag zijn gegaan met streekbeheer. Landschapsbeheer Drenthe heeft, in samenwerking met Landschapsbeheer Friesland tussen 2021 en 2023 in vijf dorpen met een groep inwoners gewerkt aan herstel en versterking van het landschap rond het dorp. Eind 2023 zijn daarvoor dorpsplannen opgeleverd. In 2024 heeft Landschapsbeheer de werkgroepen begeleid om met de dorpsplannen aan de slag te gaan en kennis over het landschap en biodiversiteit verder te delen met anderen.
- Ontwikkeling van een handreiking voor plattelandstoerisme (in samenwerking met de agrarische sector). Een van de aanbevelingen van het Ambitieplan Duurzaam Toerisme Drents-Friese Grensstreek was om een handreiking te maken voor agrarische ondernemers die willen verbreden naar plattelandstoerisme. Het doel is om samen met recreatieondernemers het aanbod te vergroten en te voorkomen dat er meer van hetzelfde ontwikkeld wordt.
- Versterking inzet op communicatie en educatie. Communicatie is essentieel voor het goed functioneren van de samenwerking. Er zijn extra middelen vrij gemaakt voor ondersteuning van de coördinator C&E.

6. Actuele nieuwsberichten op de website in 2024

Boswerkzaamheden in het Dwingelderveld

Boswerkzaamheden in het Dwingelderveld door Staatsbosbeheer.
6 januari 2024

Nattigheid in het Dwingelderveld

6 januari 2024

Omgevallen bomen door storm Henk

Storm Henk blies enkele bomen om.
6 januari 2024

Cursus vogels inventariseren

6 januari 2024

Nestkastcontrole door Junior Rangers

6 januari 2024

Expositie WIE-WAT-WOL trekt bekijks

De expositie wordt goed bezocht.
7 januari 2024

Nieuw: Outdoor Escape Dwingelderveld

Outdoor Escape koffers in het Dwingelderveld.
11 januari 2024

Cursus gastheerschap

cursus Gastheer van het landschap.
18 januari 2024

Herstel fietspad

Vanaf maandag 19 februari is het fietspad de Benderse over het Dwingelderveld en de naastgelegen zandweg gesloten voor fietsers en wandelaars vanwege werkzaamheden. Dit fietspad van half verharding over de heide, is door de zeer natte omstandigheden van de laatste tijd erg slecht geworden.
14 februari 2024

Herstel bruggetje in Dwingelderveld

Turftrappersbrug tijdelijk gesloten.
14 februari 2024

Lezing door Theo Spek in Ansen

Natuurmonumenten organiseert een lezing gegeven door Theo Spek.
14 februari 2024

Landschapsbiografie

Eerste exemplaar van de Landschapsbiografie Drents-Friese grensstreek overhandigd aan de voorzitter.
26 februari 2024

Vertrek van de voorzitter

Henk van Hooft neemt afscheid als voorzitter van het Regionaal Landschap.
26 februari 2024

Geslaagde cursus gastheer van het landschap Weer nieuwe ambassadeurs voor de Drents Friese regio

5 maart 2024

Van hub naar hub met een deelfiets

Met een deelfiets kun je nog gemakkelijker op stap in de gemeenten Westerveld en Steenwijkerland. Maak een praktische rit of een heerlijk lange tocht.
18 maart 2024

Speuren tijdens het paasweekend in het Dwingelderveld

19 maart 2024

Natuurkrant 2024

De Natuurkrant van 2024 verschijnt rond Pasen.
20 maart 2024

Natuurorganisaties starten campagne broedseizoen

20 maart 2024

Vlindertuin bezoekerscentrum vernieuwd

De vlindertuin achter bezoekerscentrum Dwingelderveld is de afgelopen maandag vernieuwd en bijna klaar voor het nieuwe tuinseizoen.
20 maart 2024

WIE-WAT-WOL markt

Op woensdag 1 mei is er rondom bezoekerscentrum Dwingelderveld een wolmarkt.
20 maart 2024

Studenten Hanze Hogeschool doen onderzoek naar communicatie NP

Studenten van de Hanze Hogeschool doen onderzoek naar communicatie door het NP.
20 maart 2024

Voldoende nectar voor insecten en vlinders in het Dwingelderveld

Vluchtheuvels voor insecten en vlinders in het Dwingelderveld.
20 maart 2024

Nieuwe gastheerbedrijven

Er zijn weer 10 nieuwe bedrijven die optreden als gastheerbedrijf van de Drents Friese Grensstreek.
20 maart 2024

Gastheerbedrijf in het zonnetje: Huis van Drenthe

31 maart 2024

Nieuwe voorzitter

Hans Haerkens nieuwe voorzitter Overlegorgaan Drents-Friese grensstreek.
2 april 2024

Beleef de nieuwe wildernis wandelroute

15 april 2024

Gedrag grote grazers verandert door wolf

Kuddebeheerder Gijs Bouwmeester vertelt over het veranderende gedrag van de koeien in het Drents Friese Wold.
17 april 2024

Natuurmonumenten biedt beterschapswensen aan in Den Haag

Natuurmonumenten roept de politiek op om de natuur beter te maken.
23 april 2024

Wandelroute magazine Roots door Dwingelderveld

28 april 2024

Vlinderwaarnemingen in het Dwingelderveld april/mei

Boswachters van Natuurmonumenten maakten eind april/begin mei melding van de volgende waarnemingen in het veld.
6 mei 2024

Nog meer waarnemingen april/mei

Waarnemingen uit het Dwingelderveld.
6 mei 2024

Afsluiting familiepad voor broedende kraanvogel

Familiepad nabij schaapskooi Achter 't Zand afgesloten om broedende kraanvogel rust te gunnen.
6 mei 2024

Tijdelijke omleiding ruitersporen Aekingerzand

Na een aantal incidenten tussen de hengst van de kudde Exmoorponys en ruiters in het gebied heeft Staatsbosbeheer besloten drie stukken ruiterroutes over het Aekingerzand tijdelijk om te leiden. De hengst van de kudde richt zich op bezoekende paarden die het gebied in gaan. Wandelen en fietsen kan vooralsnog wel gewoon zonder problemen.
9 mei 2024

Vrijwilligers gezocht voor de Zaadstee

De Zaadstee zoekt nieuwe gastvrouwen en -heren.
25 mei 2024

NATUURLIJK stemmen op 6 juni!

25 mei 2024

Kamsalamanders op het Dwingelderveld

Meetnetwerk kamsalamander van start op het Dwingelderveld.
30 mei 2024

Nieuws uit de omgeving: Blauwe Meer

Het Blauwe Meer, zwemplas bij Hoogersmilde, is opgeknapt.
6 juni 2024

Waarnemingen in het veld - aug/sept

6 juni 2024

Gebiedsontwikkeling Ruinen - Dwingelderveld

Nieuwsbrief gebiedsontwikkeling Ruinen - Dwingelderveld
10 juni 2024

Gastheerbedrijf in het zonnetje: vakantiepark Lanka

11 juni 2024

15 juni: schaapscheren op de Brink in Ruinen

11 juni 2024

Lokale Drentse producten

Van het Drentse platteland oer en stoer lekkers.
15 juli 2024

Nieuwe Subsidie voor Bewonersinitiatieven in Drenthe

Inwoners van Drenthe die een goed idee hebben voor hun dorp, wijk of buurt kunnen subsidie aanvragen bij de provincie Drenthe. Vanaf 15 augustus is er een nieuwe subsidieregeling beschikbaar voor bewonersinitiatieven. Deze regeling is onderdeel van de Sociale Agenda 2024-2029 en biedt jaarlijks maar liefst € 800.000 om projecten te ondersteunen die bijdragen aan naoberschap, leefbaarheid, bestaanszekerheid, inclusie en diversiteit en gezondheid in wijken, buurten en dorpen in Drenthe.
18 juli 2024

Tellingen in het Dwingelderveld

Iedere zomer worden klokjesgentianen geteld.
25 juli 2024

Succesvolle voorstelling Wolletje Tim

Theatervoorstelling Wolletje Tim.
1 augustus 2024

Luchtopname Dwingelderveld

20 augustus 2024

Stormschade Dwingelderveld

26 augustus 2024

Werkzaamheden in het bos

De nieuwsbrief Natuurherstel van Staatsbosbeheer Drents-Friese Wold is beschikbaar.
6 september 2024

Boekweitteelt in het Dwingelderveld

Boer Nick van den Pol teelt boekweit in het Dwingelderveld.
9 september 2024

Werkzaamheden rondom het Dwingelderveld

Ootmaanlanden en Koningsschut.
9 september 2024

Natte heide krijgt toekomst

Natuurmonumenten maakt toekomstplannen voor het Dwingelderveld.
17 september 2024

De mooiste paddenstoelenroutes

Paddenstoelen kijken in de herfst.
17 september 2024

Ruiner schaapskudde op de ijsbaan

Schape op ijsbaan Ansen.
24 september 2024

Beleefweek Drents-Friese Grensstreek

Tijdens de Beleefweek staan de Nationale Parken van Zuidwest-Drenthe in het zonnetje.
25 september 2024

Gastheerbedrijf in het zonnetje: Theehuys Anserdennen

26 september 2024

Werken Siemen Dijkstra in Harderwijk te zien

1 oktober 2024

Natuurwerkdag, ook in het Dwingelderveld

Nationale Natuurwerkdagen 1 en 2
november 2024.
7 oktober 2024

Ruiterroutes weer gecontroleerd

Op 9 november is de Gebruikersgroep Ruiters en Menners op twee verschillende locaties gestart: bij de Werkschuur/kantoor van het Staatsbosbeheer, Achter 't Zaand in Lhee en bij het Boshuys, Ruinerweg te Echten.
19 november 2024

Werk in uitvoering

De recreatieroutes in het Holtingerveld worden stapsgewijs aangepast. Houd rekening met andere gebruikers.
28 november 2024

Nieuwe topklaag voor fietspaden radio-telescoop en Achterlandse veen

Natuurmonumenten voorziet fietspaden van nieuwe topklaag.
9 december 2024

Dwingelderveld op TV

Dwingelderveld is te zien in Eindejaarsuitzending van ROEG!
9 december 2024

Nieuwe fiets- en wandelborden Dwingeloo

15 december 2024

Twinkelend Winterfeest Dwingelderveld

15 december 2024

Stokoude telescoop Dwingeloo vangt signalen op

Telescoop Dwingeloo vangt signalen op van ver.
15 december 2024

Fietspad Lheebroekerzandweg hersteld

22 december 2024

Werkzaamheden stormschade afgerond

Stormschade hersteld.
22 december 2024

Nieuwe toiletten Boslounge Spier

22 december 2024

Mountainbikeroute Dwingelderveld aangepast

22 december 2024

Camerabeelden van Drents edelhert

Drents edelhert weer voor de camera.
22 december 2024

7. Adressen partners

Secretariaat Nationaal Park

Postbus 122, 9400 AC Assen
Bezoekadres: Westerbrink 1 in Assen
T (0592) 365555
E drents-friese-wold@drenthe.nl
dwingelderveld@drenthe.nl
I www.provincie.drenthe.nl/regionaallandschap

IVN Drenthe

Postbus 125
9400 AC Assen
E drenthe@ivn.nl
I www.ivn.nl

Staatsbosbeheer

Drenthe
Postbus 333
9700 AH Groningen
T 0516 46 40 20
T 030 69 26 111
E drentsfriesewold@staatsbosbeheer.nl
I www.staatsbosbeheer.nl

LTO Noord

Postbus 186
9200 AD Drachten
T (088) 8886666
I www.ltonoord.nl

Recreatiesector

p/a Recreatieschap Drenthe
Drift 11c
7991 AA Dwingeloo
T (0521) 593210
I www.recreatieschapdrenthe.nl

Waterschap Drents-Overijsselse Delta

Postbus 60
8000 AB Zwolle
T 088-2331200
E info@wdodelta.nl

Gemeente Westerveld

Postbus 50
7970 AB Havelte
T 140521
E Info@gemeentewesterveld.nl
I www.gemeentewesterveld.nl

Gemeente De Wolden

Postbus 20
7920 AA Zuidwolde
T 140528
E gemeente@dewolden.nl
I www.dewolden.nl

Gemeente Ooststellingwerf

Postbus 38
8430 AA Oosterwolde
T 140516
E gemeente@ooststellingwerf.nl
I www.ooststellingwerf.nl

Gemeente Midden-Drenthe

Postbus 24
9410 AA Beilen
T (0593) 539222
I www.middendrenthe.nl

Gemeente Weststellingwerf

Postbus 60
8470 AB Wolvega
T 140561
E info@weststellingwerf.nl
I www.weststellingwerf.nl

Provincie Drenthe

Postbus 122
9400 AC Assen
T (0592) 365555
I www.drenthe.nl

Provincie Fryslân

Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden
T (058) 2925925
E provincie@fryslan.nl
I www.fryslan.frl

Maatschappij van Weldadigheid

Majoor van Swietenlaan 28
8382 CG Frederiksoord
T (0521) 381225
E info@mvwfrederiksoord.nl
I www.maatschappijvanweldadigheid.nl

Het Drentse Landschap

Postbus 83
9400 AB Assen
T (0592) 313552
E info@drentslandschap.nl
I www.drentslandschap.nl

Vereniging Natuurmonumenten

Beheereenheid zuidwest Drenthe
Benderse 22
7963 RA Ruinen
T (0522) 472951
E alg_bc_dwingelderveld@natuurmonumenten.nl
I www.natuurmonumenten.nl

Drents-Particulier Grondbezit

Bennekomseweg 43
6717 LL Ede
T 06-21693882
E m.vansteenwijk@grondbezit.nl
I www.grondbezit.nl

Hiswa-Recon

Storkstraat 24
3833 LB Leusden
T (033) 3039700
E info@hiswarecon.nl
I www.hiswarecon.nl

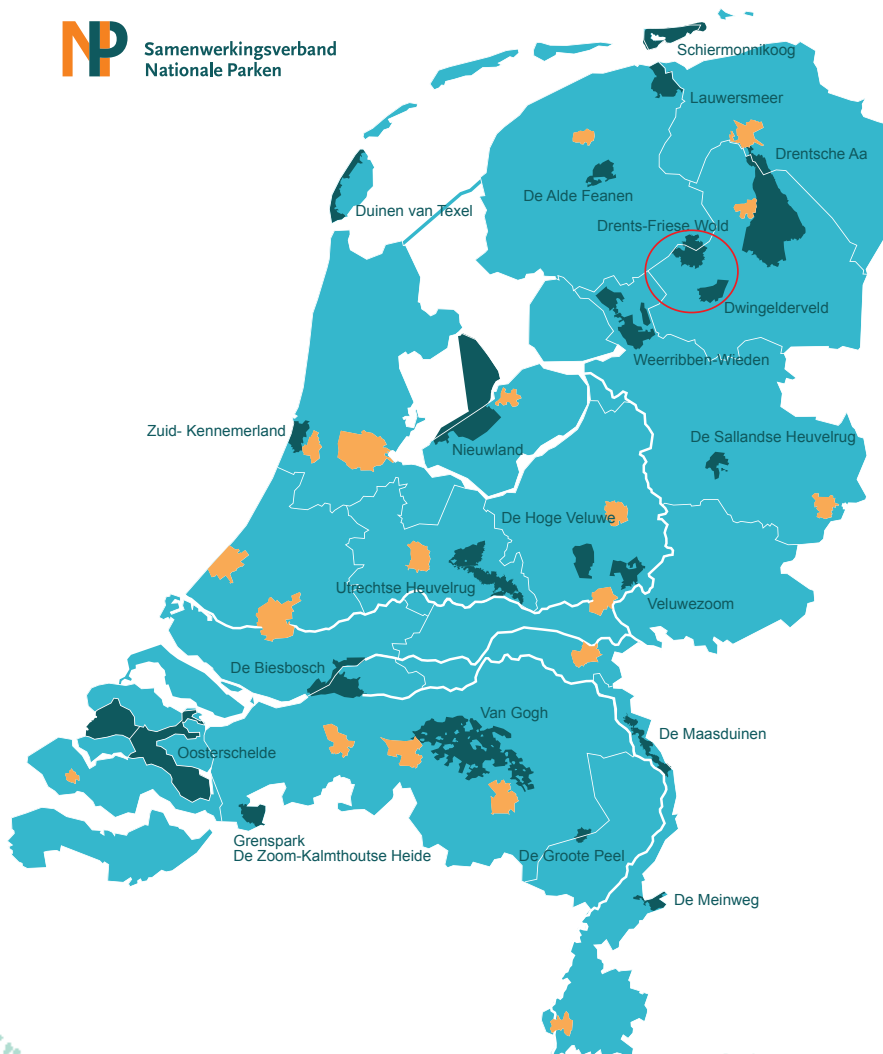
Foto Hans Dekker

Nationale Parken

- 1 Schiermonnikoog
- 2 Lauwersmeer
- 3 Duinen van Texel
- 4 De Alde Feanen
- 5 Drentsche Aa
- 6 Drents-Friese Wold
- 7 Dwingelderveld
- 8 Weerribben-Wieden
- 9 Zuid-Kennemerland
- 10 De Sallandse Heuvelrug
- 11 De Hoge Veluwe
- 12 Veluwezoom
- 13 Utrechtse Heuvelrug
- 14 De Biesbosch
- 15 Oosterschelde
- 16 Van Gogh Nationaal Park
- 17 De Maasduinen
- 18 De Zoom- Kalmthoutse Heide
- 19 De Groote Peel
- 20 De Meinweg
- 21 NieuwLand

Samenwerkingsverband
Nationale Parken

De Nationale Parken richten zich op:

- Bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap
- Natuurgerichte recreatie
- Educatie en voorlichting
- Onderzoek

Uitgave:

Overlegorgaan Drents-Friese
grensstreek, 2025
Postbus 122, 9400 AC Assen
Fotografie Nationaal Park, tenzij
anders vermeld

Het verhaal van de nationale parken

Nationale parken zijn de meest karakteristieke natuurgebieden van Nederland. Het zijn plekken waar je geniet van de mooiste natuur en die een thuis zijn voor bijzondere planten en dieren.

Alle nationale parken samen laten de grote diversiteit aan natuur in Nederland zien. Van duinen tot riviernatuur, van bos en heide tot veen. Landschappen die zijn ontstaan door de interactie tussen water en land en tussen mens en natuur. Ieder nationaal park met zijn eigen unieke verhaal en magie, verweven met de regionale geschiedenis en cultuur. En samen één groot essentieel ecosysteem voor heel Nederland en daarbuiten.

In een nationaal park ervaar je wat natuur met je doet. Dat wij mensen onderdeel zijn van natuur. Dat wij natuur nodig hebben maar andersom ook. Want deze bijzondere plekken blijven niet zomaar bijzonder.

In onze nationale parken werken bewoners, ondernemers, terrein-eigenaren, overheden en andere betrokken organisaties samen aan het versterken, leren en laten beleven van natuur en de daarmee verbonden cultuur. Nationale parken activeren, verbinden en inspireren. Zo dragen ze bij aan een leefbare mooie omgeving én aan duurzame oplossingen voor klimaat, biodiversiteit, water en ruimte. biodiversiteit, water en ruimte. Met een gezonde natuur als uitgangspunt. Omdat we geloven in de kracht en de waarde van natuur. Voor iedereen en altijd!

De 21 Nationale Parken vertellen het verhaal van de Nederlandse natuur en het omliggende landschap. Landschap, natuur en onze identiteit zijn met elkaar verbonden. Bewoners en ondernemers die het verhaal van hun gebied ontdekken zijn trots op hun gebied.

